माणुसत्तं, कुलं पवित्तं तह अज्जखित्तं । तत्तं सुणित्ता सुगुरूहि वुत्तं, तुम्भं पमायायरणं न जुत्तं ॥६७॥ वालत्तणं खिड्डपरो गमेइ, तारुण्णए भोगसुखे रमेई । थेरत्तणे कायबलं वमेई, मूढो मुहा कालमइक्कमेइ ॥६८॥ लहुत्तणाओ वि न जेण पुन्नं, समज्जियं सव्वगुणोहपुन्नं । थेरत्तणे तस्स य नावयासो, धम्मस्स जत्थ त्थि जरापयासो ॥६९॥ पुव्विं कयं जं सुकयं उदारं, पत्तं नरत्तं नणु तेण सारं । करेसि नो इत्थ जया सुकम्मं, कहं सुहं जीव लहेसि रम्मं ॥७०॥ तवेण पक्खालियकम्मलेवो, अन्नो जिणिंदाउ न कोइ देवो । गुरू सुसाहू जियरायवुत्तं, तत्तं च समत्तमिमं निरुत्तं ॥७१॥ पसत्थलेसं पकरंति चित्तं, जे सत्तखित्तेसु ववंति वित्तं । छिंदंति निम्मोहमणा ममत्तं, कुणंति ते जम्ममिमं पवित्तं ॥७२॥ पठित्तु एयं उवएससत्तरिं, मुणंति चित्ते परमत्थवित्थरं । तरित्तु ते दुक्खभरं सुदुत्तरं, खेमेण पावंति सुहं अणुत्तरं ॥७३॥

इत्युपदेशसप्ततिका समाप्ता

लुद्धा, मुद्धाण तेसिं सुगई निसिद्धा ॥५२॥ अईव दुट्ठा विसया विसाओ, पच्छा भवे जेहि महाविसाओ। जेहिं पया हुंति परव्व- साओ, न सेवणिज्जा खलु ते रसाओ ॥५३॥ तित्थंकराणं निउणा पमाणं, कुणंति जे उज्झिय चित्तमाणं। सव्वं पि तेसिं किरिया- विहाणं, संजायई दुक्खसहस्सताणं ॥५४॥ अच्चंतपावोदयसंभवाओ, जे भीरुणो भव्वगणा भवाओ। तेसिं सुहाणं सुलहो उवाओ, नो संभविज्जा भवसन्निवाओ ॥५५॥ धणं च धन्नं रयणं सुवन्नं, तारुण्णरूवाइ जमित्थ अन्नं। विज्जु व्व सव्वं चवलं खु एयं, धरेह भव्वा हियए विवेयं ॥५६॥ पुत्ता कलत्ताणि य बंधुमित्ता, कुडुंविणो चेव इहेगचित्ता। आउक्खए पावरसा समेए, न रक्ख- णत्थं पभवंति एए ॥५७॥ जेसिं मणे पावमई निविट्ठा, निव्वाहवित्ती पुण संकिलिट्ठा। कयाऽवि ते हुंति न हिट्ठतुट्ठा, सव्वत्थ पावंति दुहाइ दुट्ठा ॥५८॥ वन्नं वयंता जिणचेइयाणं, संघस्स धम्मायरियाइयाणं। कुणंति भव्वा सुलहं सुबोहिं, अवन्नवाएण पुणो अबोहिं ॥५९॥ अन्नाणया दोसवसाणुभावा, मुणंति तत्तं न हु किं पि पावा। भवंति ते दुक्खदरिद्ददीणा, परम्मि लोए सुइ विप्प- हीणा ॥६०॥ पुण्णोदएणं नणु कोइ जीवो, भिसं समुज्जोइयनाणदीवो। मोहंधयारप्पसरं दलित्ता, पिच्छेइ निव्वाणपहं पइत्ता ॥६१॥ तत्थंतराया बहवे पसिद्धा, कोहाइणो वेरिगणा विरुद्धा (समिद्धा)। हरंति ते धम्मधणं छलेणं, को निज्जिणेई नणु ते बलेणं ॥६२॥ पावाइँ पावा परिसेवमाणा, धम्मं जिणुद्दिट्ठमयाणमाणा। अन्नाणकट्ठेहि कयाभिमाणा, खिवंति अप्पं नरए अयाणा ॥६३॥ न जाइ- गव्वं हिययम्मि कुज्जा, कुलाभिमाणं पुण नो वहिज्जा। रूवं नवं इस्सरियं अउव्वं, लद्धु सुबुद्धी न धरिज्ज गव्वं ॥६४॥ अहं खु लोए बलवं तवस्सी, सुयाहिओ वा अहयं जसंसी। लाभेऽवि संते मुइओ न हुज्जा, तहप्पणो उक्करिसं न कुज्जा ॥६५॥ वालग्गमित्तो- ऽवि न सो पएसो, जत्थोवइन्नो भुवणम्मि एसो। जीवो समावज्जियपावलेसो, न पाविओ कत्थ य सुक्खलेसो ॥६६॥ सुदुल्लहं पाविय

पि कया निसिद्धं ॥३७॥ दव्वाणुरूवं विरइज्ज वेसं, कुज्जा न अन्नस्स घरे पवेसं। साहूणऽसाहूण तहा विसेसं, जाणिज्ज जंपिज्ज न दोसलेसं ॥३८॥ भत्तिं गुरूणं हियए धरित्ता, सिक्खिज्ज नाणं विणयं करित्ता। अत्थं वियारिज्ज मईइ सम्मं, मुणी मुणिज्जा दसभेयधम्मं ॥३९॥ हासाइछक्कं परिवज्जियव्वं, छक्कं वयाणं तह सज्जियव्वं। पंचप्पमाया न हु सेवियव्वा, पंचंतरायाऽवि निवारियव्वा ॥ ॥४०॥ साहम्मियाणं बहुमाणदाणं, भत्तीइ अप्पिज्ज तहऽन्नपाणं। वज्जिज्ज रिद्धीइ तहा नियाणं, एयं चरित्तं सुकयस्स ठाणं ॥४१॥ अहिंसणं सव्वजियाण धम्मो, तेसिं विणासो परमो अहम्मो। मुणित्तु एवं बहुपाणिघाओ, विवज्जियव्वो कयपच्चवाओ ॥४२॥ कोहेण लोहेण तहा भएणं, हासेण रागेण य मच्छरेणं। भासं मुसं नेव उदाहरिज्जा, जा पच्चयं लोयगयं हरिज्जा ॥४३॥ असाहुलोएण य जं पवन्नं, वुहो न गिण्हिज्ज धणं अदिन्नं। अंगीकए जम्मि इहेव दुक्खं, लहइ लहुं नेव कयाइ सुक्ख ॥४४॥ समायरं वा अवरस्स जायं, मन्निज्ज छिंदिज्ज जणाववायं। जे अन्नकंतासु नरा पसत्ता, ते झत्ति दुक्खाइ इहेव पत्ता ॥४५॥ जे पावकारीणि परिग्गहाणि, मेलंति अच्चंतदुहावहाणि। तेसिं कहं हुंति जए सुहाणि, सया भविस्संति महादुहाणि ॥४६॥ सद्दं सुणित्ता महुरं अणिट्ठं, करिज्ज चित्तं न हु तुट्ठरुट्ठं। रसम्मि गीयस्स सया सरंगो, अकालमच्चुं लहई कुरंगो ॥४७॥ पासित्तु रूवं रमणीण रम्मं, मणम्मि कुज्जा न कयाऽवि पिम्मं। पईवमज्झे पडई पयंगो, रूवाणुरत्तो हवई अणंगो ॥४८॥ जलम्मि मीणो रसणारसेणं, विमोहिओ नो गहिओ भएणं। पावाउ पावेइ स तालुवेहं, रसाणुराओ इय दुक्खगेहं ॥४९॥ गइंदकुंभत्थलगंधलुद्धो, इंदिंदिरो घाणरसेण गिद्धो। हहा मुहा मच्चुमुहं उवेई, को गंधगिद्धिं हियए वहेई ॥५०॥ फासिंदियं जो न हु निग्गहेई, सो वंधणं मुद्धमई लहेई। दप्पुद्धुरंगो जह सो करिंदो, खिवेइ अप्पं वसणम्मि मंदो ॥५१॥ इक्कोऽवि इक्को विसओ उदिन्नो, दुक्खं असंखं दलई पवन्नो। जे सव्वहा पंचसु तेसु

च्छएणं । संसारमाहिंडसि घोरदुक्खं, कयाऽवि पावेसि न मोक्खसुक्खं ॥२३॥ कुमग्गसंसग्गविलग्गबुद्धी, जो वुज्झइ सुद्धमई न सिद्धी । तस्सेव एसो परमो अलाहो, अंगीकओ जेण जणप्पवाहो ॥२४॥ छज्जीवकाए परिरक्खिऊणं, सम्मं च मिच्छं सुपरिक्खिऊणं । सिद्धंतअत्थं पुण सिक्खिऊणं, सुही जई होइ जयम्मि नूणं ॥२५॥ इमे चइज्जंति जया कसाया, तया गया चित्तगया विसाया । पसंतभावं खु लहिज्ज चित्तं, तत्तो भवे धम्मपहे थिरत्तं ॥२६॥ धणं च धन्नं च बहुप्पयारं, कुडुं(डुं)बमेयंऽपि धुवं असारं । जाणित्तु धम्मं कुरु सव्ववारं, जओ लहिज्जा लहु दुक्खपारं ॥२७॥ असासएसुं विसएसु सज्जो, जो मुज्झई मिच्छपहे अणज्जो । सो चंदणं रक्खकए दहिज्जा, चिंतामणिं कायकए गमिज्जा ॥२८॥ पूया जिणाणं सुगुरूण सेवणं, धम्मक्खराणं सवणं वियारणं । तवोविहाणं तह दानदापणं, सुसावयाणं बहुपुन्नभायणं ॥२९॥ कोहाइया सोलस जे कसाया, पच्चक्खरूवा नणु ते पिसाया । छलंति ते लोयमिमं समग्गं, दुक्खं समप्पंति तहा उदग्गं ॥३०॥ परोपहासं न कहिंपि कुज्जा, लहुत्तणं जेण जणो लहिज्जा । परस्स दोसेसु मणं न दिज्जा, धीमं नरो धम्मधुरं धरिज्जा ॥३१॥ जिणिंदसिद्धारियचेइयाणं, संघस्स धम्मस्स तहा गुरूणं । सुयस्सुवज्झायसुदंसणेसु, दसण्हमेसिं विणयं करेसु ॥३२॥ मणागंपि हु तिव्वरोसो, न धारियव्वो कयपावपोसो । जओ भवे पुन्नजलस्स सोसो, संपज्जए कस्सऽवि नेव तोसो ॥३३॥ महारिसीणं अरिणा समाणो, न आणियव्वो हिययग्गिम माणो । धम्मं अहम्मं च वियाणमाणो, हुज्जा जणो जेण जडोवमाणो ॥३४॥ सुसाहुवग्गस्स मणे अमाया, निसेहियव्वा सययंपि माया । समग्गलोयाणऽवि जा विमाया-समा समुप्पाइयसुप्पमाया ॥३५॥ जेणं भवे बंधुजणे विरोहो, विवड्ढए रज्जधणम्मि मोहो । जो जंपिओ पावतरुप्परोहो, न सेवियव्वो विसमो स लोहो ॥३६॥ जणो सुणित्ता नणु जाइ दुक्खं, तं जंपियव्वं वयणं न तिक्खं । इहं परत्थावि य जं विरुद्धं, न किज्जए तं

धम्मस्स मग्गं पयडं कहंति, संसारपारं नणु ते लहंति ॥८॥ भासिज्जए नेव असच्चभासा, न किज्जए भोगसुहे पिवासा। खंडिज्जए नेव परस्स आसा, धम्मो य कित्ती इय सप्पयासा ॥९॥ दुरंतमिच्छत्तमहंधयारे, परिप्फुरंतम्मि सुदुन्निवारे। न सुद्धमग्गाउ चलंति जे य, सलाहणिज्जा तिजयम्मि ते य ॥१०॥ असारसंसारसुहाण कज्जे, जो रज्जई पावसई अवज्जे। अप्पाणमेसो खिवई किलेसे, सग्गापवग्गाण कहं सुहं से ॥११॥ नरिंददेवेसरपूइयाणं, पूयं कुणंतो जिणचेइयाणं। दव्वेण भावेण सुहं चिणेइ, मिच्छत्तमोहं तह निज्जिणेइ ॥१२॥ दुक्खं सुतिक्खं नरए सहित्ता, पंचिंदियत्तं पुण जो लहित्ता। पमायसेवाइ गमिज्ज कालं, सो लंघिही नो गुरुमोहजालं ॥१३॥ तवोवहाणाइ करित्तु पुव्वं, कया गुरूणं च पणामपुव्वं। सुत्तं च अत्थं महुरस्सरेणं, अहं पढिस्सं महयायरेणं ॥१४॥ आणं गुरूणं सिरसा वहिस्सं, सुत्तत्थसिक्खं विउलं लहिस्सं। कोहं विरोहं सयलं चइस्सं, कया अहं मद्दवमायरिस्सं ॥१५॥ कम्मद्दवाहीहरणोसहाणि, सामाइयावस्सयपोसहाणि। सिद्धंतपन्नत्तविहाणपुव्वं, अहं करिस्सं विणयाइ सव्वं ॥१६॥ सम्मत्तमूलाणि अणुव्वयाणि, अहं धरिस्सामि सुहावहाणि। तओ पुणो पंचमहव्वयाणं, भरं वहिस्सामि सुदुव्वहाणं ॥१७॥ एवं कुणंताण मणोरहाणि, धम्मस्स निव्वाणपहे रहाणि। पुन्नज्जणं होइ सुसावयाणं, साहूण वा तत्तविसारयाणं ॥१८॥ हवंति जे सुत्तविरुद्धभासगा, न ते वरं सुट्ठुवि कट्ठकारगा। सच्छंदचारी समए परूविया, तद्दंसणिच्छावि अईव पाविया ॥१९॥ अइक्कमित्ता जिणरायआणं, तवंति तिव्वं तवमप्पमाणं। पढंति नाणं तह दिंति दाणं, सव्वं पि तेसिं कयमप्पमाणं ॥२०॥ जिणाण जे आणरया सयाऽवि, न लग्गई पावमई कयाऽवि। तेसिं तवेणंऽपि विणा विसुद्धी, कम्मक्खएणं च हविज्ज सिद्धी ॥२१॥ बहुस्सुयाणं सरणं गुरूणं, आगम्म निच्चं गुणसागराणं। पुच्छिज्ज अत्थं तह मुक्खमग्गं, धम्मं वियाणित्तु चरिज्ज जुग्गं ॥२२॥ तुम्मं अगीयत्थनिसेवणेणं, मा जीव भद्दं मुण नि-

॥२८॥

चूर्णीकृत्य पराक्रमान् मणिमयं स्तम्भं सुरः क्रीडया, मेरौ सन्नलिका समीरवशतः क्षिप्त्वा रजो दिक्षु चेत् ।
स्तम्भं तैः परमाणुभिः सुमिलितैः कुर्यात्स चेत्पूर्ववत्, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥१०॥
"पुण्यैरवाप्यते लक्ष्मीः, पुण्येनैव महोन्नतिः । पुण्येन मानवो देहो-दुर्लभः स्वर्गिणामहो ! ॥११॥"

॥ श्री उपदेशसप्ततिका मूलम् ॥

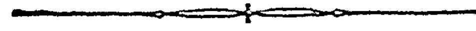
तित्थंकराणं चरणारविंदं, नमित्तु नीसेससुहाण कंदं । मूढोऽवि भासेमि हिओवएसं, सुणेह भव्वा सुकयप्पवेसं ॥१॥ सेविज्ज सव्वन्नुमयं विसालं, पालिज्ज सीलं पुण सव्वकालं । न दिज्जए कस्स वि कूडआलं, छिंदिज्ज एवं भवदुक्खजालं ॥२॥ पयासियव्वं न परस्स छिद्दं, कम्मं करिज्जा न कयाऽवि रुद्दं । मित्तेण तुल्लं च गणिज्ज खुद्दं, जेणं भविज्जा तुह जीव भद्दं ॥३॥ रोगेहि सोगेहि न जाव देहं, पीडिज्जए वाहिसहस्स गेहं । तावुज्जया धम्मपहे रमेह, मुहा मुहा मा दियहे गमेह ॥४॥ जया उदिण्णो नणु कोऽवि वाही, तया पणट्ठा मणसो समाही । तीए विणा धम्ममई वसिज्जा, चित्ते कहं दुक्खभरं तरिज्जा ॥५॥ विरत्तचित्तस्स सयाऽवि सुक्खं, रागाणुरत्तस्स अईव दुक्खं । एवं मुणित्ता परमं हि तत्तं, नीरागमग्गम्मि धरेह चित्तं ॥६॥ परिग्गहारंभभरं करंति, अदत्तमन्नस्स धणं हरंति । धम्मं जिणुत्तं न समायरंति, भवन्नवं ते कहमुत्तरंति ॥७॥ आणं जिणाणं सिरसा वहंति, घोरोवसग्गाइ तहा सहंति ।

वृद्धा काऽपि पुरा समस्तभरतक्षेत्रस्य धान्यावलिं, पिण्डीकृत्य च तत्र सर्षपकणान् क्षिप्त्वाढकैर्नोन्मितान् ।
प्रत्येकं हि पृथक्करोति किल सा सर्वाणि चान्नानि चेद् , भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥३॥
सिद्धद्यूतकलाबलाद्धनिजनं जित्वाथ हेम्नां भरै-श्चाणक्येन नृपस्य कोशनिवहः पूर्णीकृतो हेलया ।
दैवादाढ्यजनेन तेन स पुनर्जीयेत मन्त्री क्वचिद् , भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥४॥
रत्नान्याढ्यसुतैर्वितीर्य वणिजां देशान्तरादीयुषां, पश्चात्तापवशेन तानि पुनरादातुं कृतोपक्रमैः ।
लभ्यन्ते निखिलानि दुर्घटमिदं दैवाद् घटेत्तत्क्वचिद् , भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥५॥
स्वप्ने कार्पटिकेन रात्रिविगमे श्रीमूलदेवेन च, प्रेक्ष्येन्दुं सकलं कुनिर्णयवशादल्पं फलं प्राप्य च ।
स्वप्नस्तेन पुनः स तत्र शयितेनालोक्यते कुत्रचिद् , भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥६॥
राधाया वदनादधः क्रमवशाच्चक्राणि चत्वार्यपि, भ्राम्यन्तीह विपर्ययेण तदधो धन्वी स्थितोऽवाङ्मुखः ।
तस्या वामकनीनिकामिषुमुखेनैवाशु विध्यत्यहो, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥७॥
दृष्ट्वा कोऽपि हि कच्छपो ह्रदमुखे शेवालबन्धच्युते, पूर्णेन्दुं मुदितः कुटुम्बमिह तं द्रष्टुं समानीतवान् ।
शेवाले मिलिते कदापि स पुनश्चन्द्रं समालोकते, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥८॥
शम्या पूर्वपयोनिधौ निपतिता भ्रष्टं युगं पश्चिमा,-म्भोधौ दुर्धरवीचिभिश्च सुचिरात्संयोजितं तद्द्वयम् ।
सा शम्या प्रविशेद्युगस्य विवरे तस्य स्वयं क्वापि चेद्, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥९॥

ता जीव ! संपयं चिय जिणधम्मे उज्जमं तुमं कुणसु । मा चिन्तामणि सम्मं मणुयत्तं निप्फलं पोसु ॥२१॥
ता मा कुणसु कसाए इंदियवसगोय मा तुमं होसु । देविंदसाहुमहियं सिवसुक्खं जेण पावहिसि ॥२२॥

॥ इति वैराग्यकुलकं समाप्तम् ॥

मनुष्यभवदुर्लभतायां दृष्टान्ताः

धर्मशास्त्रविनोदेन, कालो गच्छति धीमताम् । व्यसनेन च मूर्खाणां, निद्रया कलहेन च ॥१॥

सुविदितमेतत्खलु सर्वेषां विदुषां श्रीमदर्हतां मुखकमलेभ्यो विनिर्गतानि श्रीमद्भिश्च गणधरवरै रचितानि द्वादशाङ्ग्यादि-धर्मशास्त्राणि जगज्जनपावकानि सुप्रसिद्धानीति, तानि वेदितु शिक्षितुं च मानवा एव समर्था भवन्ति, मानवत्वं च दशदृष्टान्तैरतीव दुर्लभं निगद्यते । तद्यथा—

"विप्रः प्रार्थितवान् प्रसन्नमनसः श्रीब्रह्मदत्तात्पुरा, क्षेत्रेऽस्मिन् भरतेऽखिले प्रतिगृहं मे भोजनं दापय ।
इत्थं लब्धवरोऽथ तेष्वपि कदाप्यश्नात्यहो द्विः स चेद्, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥१॥
स्तम्भानां हि सहस्रमष्टसहितं प्रत्येकमष्टोत्तरं, कोणानां शतमेषु तानपि जयन् द्यूतेऽथ शतसंख्यया ।
साम्राज्यं जनकात्सुतः स लभते स्याचेदिदं दुर्घटं, भ्रष्टो मर्त्यभवात्तथाप्यसुकृती भूयस्तमाप्नोति न ॥२॥

भुत्ता य दिव्वभोगा सुरेसु असुरेसु तहय मणुएसु । न य जीव! तुज्झ तित्ती जलणस्सव कट्ठनियरेहिं ॥७॥
जह संझाए सउणाण संगमो जह पहे य पहियाणं । सयणाणं संजोगो तहेव खणभंगुरो जीव ! ॥८॥
पियमाइभाइभइणीभज्जापुत्तत्तणेवि सव्वेवि । सत्ता अणंतवारं जाया सव्वेसिं जीवाणं ॥९॥
ता तेसिं पडिबंधं उवरि मा तं करेसु रे जीव ! । पडिबंधं कुणमाणो इहयं चिय दुक्खिओ भमिसि ॥१०॥
जाया तरुणी आभरणवज्जिया पाढिओ न मे तणओ । धूया नो परिणीया भइणी नो भत्तणो गमिया ॥११॥
थोवो विहवो संपइ वट्टई य रिणं वहुव्वओ गेहे । एवं चिंतासंतावदुमिओ दुःखमणुहवसि ॥१२॥
काऊणवि पावाइं जो अत्थो संचिओ तए जीव । सो तेसिं सयणाणं सव्वेसिं होइ उवओगी ॥१३॥
जं पुण असुहं कम्मं इक्कुचिय जीव तं समणुहवसि । न य ते सयणा सरणं कुगइए गच्छमाणस्स ॥१४॥
कोहेणं माणेणं मायालोभेहिं रागदोसेहिं । भवरंगओ सुइरं नडुव्व नचाविओ तसि ॥१५॥
पंचेहिं इंदिएहिं मणवयकाएहिं दुट्ठजोगेहिं । वहुसो दारुणरूवं दुक्खं पत्तं तए जीव ! ॥१६ ।
ता एअन्नाऊणं संसारसायरं तुमं जीव ! । सयलसुहकारणम्मि जिणधम्मे आयरं कुणसु ॥१७॥
जाव न इंदियहाणी जाव न जररक्खसी परिप्फुरइ । जाव न रोगवियारो जाव न मच्चू समुल्लियइ ॥१८॥
जह गेहम्मि पलित्ते कूवं खणियं न सक्कई कोवि । तह संपत्ते मरणे धम्मो कह कीरए जीव ॥१९॥
पत्तम्मि मरणसमए डज्झसि सोअग्गिणा तुमं जीव । वग्गुरपडिओव मओ संवट्टमिउ जहवि पक्खी ॥२०॥

अनाथानां नाथो गुणविरहितानां गुणनिधिः,
अबन्धूनां बन्धुः सुहृदसुहृदां सम्यगगदो, गदार्त्तिक्रान्तानां धनमधनभावार्तमनसाम् । सर्वसम्पत्करे धर्मे, धीमान् दृढतरो
जयत्येको धर्मः परमिह हितव्रातजनकः ॥९॥ अर्हता कथितो धर्मः, सत्योऽयमिति भावयन् । यत्स्वभ्य-
भवेत् ॥१०॥१२॥ एकामप्यमलामिमासु सततं यो भावयेद्भावनां, भव्यः सोऽपि निहन्त्यशेषकलुषं दत्तासुखं देहिनाम् ।
स्तसमस्तजैनसमयस्ता द्वादशाप्यादराद्भ्यस्येल्लभते स सौख्यमतुलं किं तत्र कौतूहलम् ? ॥१॥

श्रीमद् देवेन्द्रसूरिसन्दब्धं श्री वैराग्यकुलकम् ।

जम्मजरामरणजले नाणाविहिवाहिजलयराइन्ने । भवसायरे असारे दुलहो खलु माणुसो जम्मो ॥१॥
तम्मिवि आयरियखित्तं जाइकुलरूवसंपयाउ य । चिंतामणिसारित्थो दुलहो धम्मो य जिणभणिओ ॥२॥
भवकोडिसएहिं परिहिंडिऊण सुविसुद्धपुन्नजोएण । इत्तियमित्ता संपइ सामग्गी पाविया जीव ! ॥३॥
रूवमसासयमेयं विज्जुलयाचंचलं जए जीयं । संझाणुरागसरिसं खणरमणीयं च तारुन्नम् ॥४॥
गयकन्नचंचलाओ लच्छीओ तियसचाउसारिच्छं, विसयसुहं जीवाणं बुझसु रे जीव ! मा मुज्झ ॥५॥
किंपाकफलसमाणा विसयहालाहलोवमा पावा । मुहमुहरत्तणसारा परिणामे दारुणसहावा ॥६॥

किन्त्वन्यान्यपदार्थभावनसमुन्मीलत्प्रबोधोध्धुरं, धर्मध्यानविधाविह स्थिरतरं तज्जायते संततम् ॥ ५९ ॥ १० । अथ बोधिदुर्लभत्वभावना–पृथ्वीनीरहुताशवायुतरुषु क्लिष्टैर्निजैः कर्मभिर्भ्राम्यन् भीमभवेऽत्र पुद्गलपरावर्तानन्तानहो । जीवः काममकामनिर्जरतया सम्प्राप्य पुण्यं शुभं, प्राप्नोति त्रसरूपतां कथमपि द्वित्रीन्द्रियाद्यामिह ॥१॥ आर्यक्षेत्रसुजातिसत्कुलवपुर्नीरोगतासम्पदो, राज्यं प्राज्यसुखं च कर्मलघुताहेतोरवाप्नोत्ययम् । तत्त्वातत्त्वविवेचनैककुशलां बोधिं न तु प्राप्तवान्, कुत्राप्यक्षयमोक्षसौख्यजननीं श्रीसर्वविद्दशिताम् ॥२॥ बोधिर्लब्धा यदि भवेदेकदाऽप्यत्र जन्तुभिः । इयत्कालं न तेषां तद्भवे पर्यटनं भवेत् ॥३॥ द्रव्यचारित्रमप्येतैर्बहुशः समवाप्यत । सज्ज्ञानकारिणी क्वापि, न तु बोधिः कदाचन ॥४॥ येऽसिध्यन् ये च सिद्ध्यन्ति, ये सेत्स्यन्ति च केचन । ते सर्वे बोधिमाहात्म्यात्तस्माद्बोधिरुपास्यताम् ॥५॥ ११ । अथ धर्मकथकोऽर्हन्निति भावना–अर्हन्तः केवलालोकालोकितालोकलोककाः । यथार्थं धर्ममाख्यातुं, पटिष्ठा न पुनः परे ॥१॥ वीतरागा हि सर्वत्र, परार्थकरणोद्यताः । न कुत्राप्यनृतं ब्रूयुस्ततस्तद्धर्मसत्यता ॥२॥ क्षान्त्यादिभेदैर्धर्मं च, दशधा जगदुर्जिनाः । यं कुर्वन् विधिना जन्तुर्भवाब्धौ न निमज्जति ॥३॥ पूर्वापरविरुद्धानि, हिंसादेः कारकाणि च । वचांसि चित्ररूपाणि, व्याकुर्वद्भिर्निजेच्छया ॥४॥ कुतीर्थिकैः प्रणीतस्य, सद्वृत्तिप्रतिपन्थिनः । धर्मस्य सकलस्यापि, कथं स्वाख्याततता भवेत्? ॥५॥ यच्च तत्समये क्वापि, दयासत्यादिपोषणम् । दृश्यते तद्वचोमात्रं, बुधैर्ज्ञेयं न तत्त्वतः ॥६॥ यत्प्रोद्दाममदान्धसिन्धुरघटं साम्राज्यमासाद्यते, यन्निःशेषजनप्रमोदजनकं सम्पद्यते वैभवम् । यत्पूर्णेन्दुसमद्युतिर्गुणगणः सम्प्राप्यते यत्परं, सौभाग्यं च विजृम्भते तदखिलं धर्मस्य लीलायितम् ॥७॥ यन्न प्लावयति क्षितिं जलनिधिः कल्लोलमालाकुलो, यत्पृथ्वीमखिलां धिनोति सलिलासारेण धाराधरः । यच्चन्द्रोष्णरुची जगत्युदयतः सर्वान्धकारच्छिदे, तन्निःशेषमपि ध्रुवं विजयते धर्मस्य विस्फूर्जितम ॥८॥

मानुषक्षेत्रचन्द्रार्कप्रमाणार्धप्रमाणकाः । तत्क्षेत्रपरिधेर्वृद्ध्या, वृद्धिमन्तश्च सङ्ख्यया ॥ ४१ ॥ स्वयम्भूरमणं व्याप्य, घण्टाकारा असङ्ख्यकाः । शुभलेश्या मन्दलेश्यास्तिष्ठन्ति सततं स्थिराः ॥ ४२ ॥ समभूमितलादूर्द्धं, सार्धरज्जौ व्यवस्थितौ । कल्पावनल्पसम्पत्ती, सौधर्मेशाननामकौ ॥ ४३ ॥ सार्धरज्जुद्वये स्यातां, समानौ दक्षिणोत्तरौ । सनत्कुमारमाहेन्द्रौ, देवलोकौ मनोहरौ ॥४४॥ ऊर्ध्वलोकस्य मध्ये च, ब्रह्मलोकः प्रकीर्तितः तदूर्ध्वं लान्तकः कल्पो, महाशुक्रस्ततः परम् ॥ ४५ ॥ देवलोकः सहस्रारोऽथाष्टमो रज्जुपञ्चके । एकेन्द्रौ चन्द्रवद् वृत्तावानतप्राणतौ ततः ॥ ४६ ॥ रज्जुषट्के ततः स्यातामेकेन्द्रावारणाच्युतौ । चन्द्रवद्वर्तुलावेवं, कल्पा द्वादश कीर्तिताः ॥ ४७ ॥ ग्रैवेयकास्त्रयोऽधस्त्यास्त्रयो मध्यमकास्तथा । त्रयश्चोपरितनाः स्युरिति ग्रैवेयका नव ॥ ४९ ॥ अनुत्तरविमानानि, तदूर्ध्वं पञ्च तत्र च । प्राच्यां विजयमपाच्यां, वैजयन्तं प्रचक्षते ॥ ४९ ॥ प्रतीच्यां तु जयन्ताख्यमुदीच्यामपराजितम् । सर्वार्थसिद्धं तन्मध्ये, सर्वोत्तममुदीरितम् ॥ ५० ॥ स्थितिप्रभावलेश्याभिर्विशुद्ध्यवधिदीप्तिभिः । सुखादिभिश्च सौधर्माद्यावत्सर्वार्थसिद्धिकम् ॥ ५१ ॥ पूर्वपूर्वत्रिदशेभ्यस्तेऽधिका उत्तरोत्तरे । हीनहीनतरा देहगतिगर्वपरिग्रहैः ॥ ५२ ॥ घनोदधिप्रतिष्ठाना, विमानाः कल्पयोर्द्वयोः । त्रिषु वायुप्रतिष्ठानास्त्रिषु वायूदधिस्थिताः ॥ ६३ ॥ ते व्योमविहितस्थानाः, सर्वेऽप्युपरिवर्तिनः । इत्यूर्ध्वलोकविमानप्रतिष्ठानविधिः स्मृतः ॥ ५४ ॥ सर्वार्थसिद्धाद् द्वादशयोजनेषु हिमोज्ज्वला । योजनपञ्चचत्वारिंशल्लक्षायामविस्तरा ॥ ५५ ॥ मध्येऽष्टयोजनपिण्डा, शुद्धस्फटिकनिर्मला । सिद्धशिलेषत्प्राग्भारा, प्रसिद्धा जिनशासने ॥५६॥ तस्या उपरि गव्यूतत्रितयेऽतिगते सति । तुर्यगव्यूतषड्भागे, स्थिताः सिद्धा निरामयाः ॥ ५७ ॥ अनन्तसुखविज्ञानवीर्यसद्दर्शनाः सदा । लोकान्तस्पर्शिनोऽन्योऽन्यावगाढाः शाश्वताश्च ते ॥ ५८ ॥ एनां भव्यजनस्य लोकविषयामभ्यस्यतो भावनां, संसारैकनिबन्धने न विषयग्रामे मनो धावति ।

द्वौ द्वाविन्द्रौ महाद्युती। दक्षिणोत्तरभागेन, विज्ञातव्यौ मनीषिभिः ॥२२॥ योजनलक्षोन्नतिना स्थितेन मध्ये सुवर्णमयवपुषा। मेरु-
गिरिणा विशिष्टे जम्बूद्वीपे भवन्त्यत्र ॥२३॥ वर्षाणि भारतादीनि, सप्त वर्षधरास्तथा। पर्वता हिमवन्मुख्याः, षट् शाश्वतजिनालयाः
॥२४॥ योजनलक्षप्रमिताज्जम्बूद्वीपात्परो द्विगुणमानः। लवणसमुद्रः परतस्तद्द्विगुणद्विगुणविस्ताराः ॥२५॥ बोद्धव्या धातकीखण्ड-
कालोदाद्या असङ्ख्यकाः। स्वयम्भूरमणान्ताश्च, द्वीपवारिधयः क्रमात् ॥२६॥ युग्मम्। प्रत्येकरससम्पूर्णाश्चत्वारस्तोयराशयः। त्रयो
जलरसा अन्ये, सर्वेऽपीक्षुरसाः स्मृताः ॥२७॥ सुजातपरमद्रव्यहृद्यमद्यसमोदकः। वारुणीवरवार्धिः स्यात्, क्षीरोदजलधिः पुनः ॥२८॥
सम्यक्क्वथितखण्डादिसुग्धदुग्धसमोदकः। घृतवरः सुतापितनव्यगव्यघृतोदकः ॥२९॥ लवणाब्धिस्तु लवणास्वादपानीयपूरितः।
कालोदः पुष्करवरः, स्वयम्भूरमणस्तथा ॥३०॥ मेघोदकरसाः किन्तु, कालोदजलधेर्जलम्। कालं गुरुपरिणामं, पुष्करोदजलं पुनः
॥३१॥ हितं लघुपरिणामं, स्वच्छस्फटिकनिर्मलम्। स्वयम्भूरमणस्यापि, जलधेर्जलमीदृशम् ॥३२॥ त्रिभागावर्तसुचतुर्जातकेक्षुरसो-
पमम्। शेषासङ्ख्यसमुद्राणां, नीरं निगदितं जिनैः ॥३३॥ समभूमितलादूर्ध्वं, योजने शतसप्तके। गते नवतिसंयुक्ते, ज्योतिषां
स्यादधस्तलः ॥३४॥ तस्योपरि च दशसु, योजनेषु दिवाकरः। तदुपर्यशीतिसङ्ख्ययोजनेषु निशाकरः ॥३५॥ तस्योपरि च विंशत्यां
योजनेषु ग्रहादयः। स्यादेवं योजनशतं, ज्योतिर्लोको दशोत्तरम् ॥३७॥ जम्बूद्वीपे भ्रमन्तौ च.द्वौ चन्द्रौ द्वौ च भास्करौ। चत्वारो
लवणाम्भोधौ, चन्द्राः सूर्याश्च कीर्तिताः ॥३७॥ धातकीखण्डके चन्द्राः, सूर्याश्च द्वादशैव हि। कालोदे द्विचत्वारिंशच्चन्द्राः सूर्याश्च
कीर्तिताः ॥३८॥ पुष्करार्धे द्विसप्ततिश्चन्द्राः सूर्याश्च मानुषे। क्षेत्रे द्वात्रिंशमिन्दूनां, सूर्याणां च शतं भवेत् ॥३९॥ मानुषोत्तरतः पञ्चा-
शद्योजनसहस्रकैः। चन्द्रैरन्तरिताः सूर्याः, सूर्यैरन्तरिताश्च ते ॥४०॥

र्ध्वमधोभागेऽपि सा तथा । एतत्प्रमाणकस्तिर्यग्लोकश्चित्रपदार्थभृत् ॥३॥ ऊर्ध्वलोकस्तदुपरि, सप्तरज्जुप्रमाणकः । एतत्प्रमाणसंयुक्तश्चाधोलोकोऽपि कीर्तितः ॥४॥ रत्नप्रभाप्रभृतयः, पृथिव्यः सप्त वेष्टिताः । घनोदधिघनवाततनुवातैस्तमोघनाः ॥५॥ तृष्णाक्षुधावधाघातभेदनच्छेदनादिभिः । दुःखानि नारकास्तत्र, वेदयन्ते निरन्तरम् ॥६॥ प्रथमा पृथिवी पिण्डे, योजनानां सहस्रकाः । अशीतिर्लक्षमेकं च, तत्रोपरि सहस्रकम् ॥७॥ अधश्च मुक्त्वा पिण्डस्य, शेषस्याभ्यन्तरे पुनः । भवनाधिपदेवानां, भवनानि जगुर्जिनाः ॥८॥ युग्मम् । असुरा नागास्तडितः, सुपर्णा अग्नयोऽनिलाः । स्तनिताब्धिद्वीपदिशः, कुमारान्ता दशेति ते ॥९॥ व्यवस्थिताः पुनः सर्वे, दक्षिणोत्तरयोर्दिशोः । तत्रासुराणां चमरो, दक्षिणावासिनां विभुः ॥१०॥ उदीच्यानां बलिर्नागकुमारादेर्यथाक्रमम् । धरणो भूतानन्दश्च, हरिर्हरिसहस्तथा ॥११॥ वेणुदेवो वेणुदाली, चाग्निशिखाग्निमाणवौ । वेलम्बः प्रभञ्जनश्च, सुघोषमहाघोषकौ ॥१२॥ जलकान्तो जलप्रभस्ततः पूर्णो वशिष्ठकः । अमितो मितवाहनः, इन्द्रा ज्ञेया द्वयोर्दिशोः ॥१३॥ अस्या एव पृथिव्या उपरितने मुक्तयोजनसहस्रे । योजनशतमध उपरि च मुक्त्वाऽष्टसु योजनशतेषु ॥१४॥ पिशाचाद्यष्टभेदानां, व्यन्तराणां तरस्विनाम् । नगराणि भवन्त्यत्र, दक्षिणोत्तरयोर्दिशोः ॥१५॥ पिशाचा भूता यक्षाश्च, राक्षसाः किन्नरास्तथा । किम्पुरुषा महोरगा, गन्धर्वा इति तेऽष्टधा ॥१६॥ दक्षिणोत्तरभागेन, तेषामपि च तस्थुषाम् । द्वौ द्वाविन्द्रौ समाम्नातौ, यथासङ्ख्यं सुबुद्धिभिः ॥१७॥ कालस्ततो महाकालः, सुरूपः प्रतिरूपकः । पूर्णभद्रो माणिभद्रो, भीमो भीमो महादिकः ॥१८॥ किन्नरकिम्पुरुषौ सत्पुरुषमहापुरुषनामकौ तदनु । अतिकायमहाकायौ गीतरतिश्चैव गीतयशाः ॥१९॥ अस्या एव पृथिव्या उपरि च योजनशतं हि यन्मुक्तं । तन्मध्यादध उपरि च योजनदशकं परित्यज्य ॥२०॥ मध्येऽशीताविह योजनेषु तिष्ठन्ति वनचरनिकायाः । अप्रज्ञप्तिकमुख्या अष्टावल्पर्धिकाः किञ्चित् ॥२१॥ अत्र प्रतिनिकायं च,

नर्थपरम्परैकजनकाद् दुष्टाश्रवौघात् मनः। व्यावृत्त्याखिलदुःखदावजलदे निःशेषशर्मावलीनिर्माणप्रवणे शुभाश्रवगणे नित्यं रतिं पुष्यति ॥९॥ ७। अथ **संवरभावना**–आश्रवाणां निरोधो यः, संवरः स प्रकीर्तितः। सर्वतो देशतश्चेति, द्विधा स तु विभज्यते ॥१॥ अयोगिकेवलिष्वेव, सर्वतः संवरो मतः। देशतः पुनरेकद्विप्रभृत्याश्रवरोधिषु ॥२॥ प्रत्येकमपि स द्वेधा, द्रव्यभावविभेदतः। यत्कर्मपुद्गलादानमात्मन्याश्रवतो भवेत् ॥३॥ एतस्य सर्वदेशाभ्यां, छेदनं द्रव्यसंवरः। भवहेतुक्रियायास्तु, त्यागोऽसौ भावसंवरः ॥४॥ युग्मम्। मिथ्यात्वकषायादीनामाश्रवाणां मनीषिभिः। निरोधाय प्रयोक्तव्याः, उपायाः प्रतिपन्थिनः ॥५॥ यथा–मिथ्यात्वमार्त्तरौद्राख्यकुध्याने च सुधीर्जयेत्। दर्शनेनाकलङ्केन, शुभध्यानेन च क्रमात् ॥६॥ क्षान्त्या क्रोधं मृदुत्वेन, मानं मायामृजुत्वतः। सन्तोषेण तथा लोभं, निरुन्धीत महामतिः ॥७॥ शब्दादिविषयानिष्टानिष्टांश्चापि विषोपमान्। रागद्वेषप्रहाणेन, निराकुर्वीत कोविदः ॥८॥ य एतद्भावनासङ्गी, सौभाग्यं भजते नरः। एति स्वर्गापवर्गश्रीरवश्यं तस्य वश्यताम् ॥९॥ ७। अथ **निर्जराभावना**–संसारहेतुभूतायाः, यः क्षयः कर्मसन्ततेः। निर्जरा सा पुनर्द्वेधा, सकामाकामभेदतः ॥१॥ श्रमणेषु सकामा स्यादकामा शेषजन्तुषु। पाकः स्वत उपायाच्च कर्मणां स्याद् यथाऽऽम्रवत् ॥२॥ कर्मणां नः क्षयो भूयादित्याशयवतां सताम्। वितन्वतां तपस्यादि. सकामा शमिनां मता ॥३॥ एकेन्द्रियादिजन्तूनां, सज्ज्ञानरहितात्मनाम्। शीतोष्णवृष्टिदहनच्छेदभेदादिभिः सदा ॥४॥ कष्टं वेदयमानानां, यः शाटः कर्मणां भवेद्। अकामनिर्जरामेनामामनन्ति मनीषिणः ॥५॥ युग्मम्। तपःप्रभृतिभिर्वृद्धिं,व्रजन्ती निर्जरा यतः। ममत्वं कर्म संसारं,हन्यात्तां भावयेत्ततः ॥६॥९। अथ **लोकस्वभावभावना**–वैशाखस्थानस्थितकटिस्थकरयुगनराकृतिर्लोकः। भवति द्रव्यैः पूर्णः, स्थित्युत्पत्तिव्ययाक्रान्तैः ॥१॥ ऊर्ध्वतिर्यगधोभेदैः, स त्रेधा जगदे जिनैः। रुचकादष्टप्रदेशान्मेरुमध्यव्यवस्थितात् ॥२॥ नवयोजनशत्-

जायते ॥२॥५। अथाशुचित्वभावना—लवणाकरे पदार्थाः पतिता लवणं यथा भवन्तीह। काये तथा मलाः स्युस्तदसावशुचिः
सदा कायः ॥१॥ कायः शोणितशुक्रमीलनभवो गभ जरावेष्टितो, मात्रास्वादितखाद्यपेयरसकैर्वृद्धिं क्रमात्प्रापितः। क्रिद्यद्धातुसमाकुलः
कृमिरुजागण्डूपदाद्यास्पदं, कैर्मन्येत सुबुद्धिभिः शुचितया सर्वैर्मलैः कश्मलः ? ॥२॥ सुस्वादं शुभगन्धिमोदकदधिक्षीरेक्षुशाल्योदन-
द्राक्षापर्पटिकामृताघृतपूरस्वर्गच्युताम्रादिकम्। भुक्तं यत्सहसैव यत्र मलसात्सम्पद्यते सर्वतस्तं कायं सकलाशुचिं शुचिमहो मोहान्धिता
मन्वते ॥३॥ अम्भःकुम्भशतैर्वपुर्ननु बहिर्मुग्धाः शुचित्वं कियत्कालं लम्भयथोत्तमं परिमलं कस्तूरिकाद्यैस्तथा। विष्ठाकोष्ठकमेत-
दङ्गकमहो मध्ये तु शौचं कथङ्कारं नेष्यथ सूत्रयिष्यथ कथङ्कारं च तत्सौरभम् ? ॥४॥ दिव्यामोदसमृद्धिवासितदिशः श्रीखण्डक
स्तूरिकाकर्पूरागुरुकुङ्कुमप्रभृतयो भावा यदाश्लेषतः। दौर्गन्ध्यं ददति क्षणेन मलतां चाबिभ्रते सोऽप्यहो, देहः कैश्चन मन्यते
शुचितया वैधेयतां पश्यत ॥५॥ इत्यशौचं शरीरस्य, विभाव्य परमार्थतः। सुमतिर्ममतां तत्र, न कुर्वीत कदाचन ॥६॥ ६।
अथास्रवभावना—मनोवचोवपुर्योगाः, कर्म येनाशुभं शुभम्। भविनामास्रवन्त्येते, प्रोक्तास्तेनास्रवा जिनैः ॥१॥ मैत्र्या
सर्वेषु सत्त्वेषु, प्रमोदेन गुणाधिके। माध्यस्थ्येनाविनीतेषु, कृपया दुःखितेषु च ॥२॥ सततं वासितं स्वान्तं, कस्यचित्पुण्यशालिनः।
वितनोति शुभं कर्म, द्विचत्वारिंशदात्मकम् ॥३॥ रौद्रार्त्तध्यानमिथ्यात्वकषायविषयैर्मनः। आक्रान्तमशुभं कर्म, विदधाति द्व्यशी-
तिधा ॥४॥ सर्वज्ञगुरुसिद्धान्तसङ्घसद्गुणवर्णकम्। ऋतं हितं च वचनं, कर्म सञ्चिनुते शुभम् ॥५॥ श्रीसङ्घगुरुसर्वज्ञधर्मधार्मिकदूषकम्।
उन्मार्गदेशि वचनमशुभं कर्म पुष्यति ॥६॥ देवार्चनगुरूपास्तिसाधुविश्रामणादिकम्। वितन्वती सुगुप्ता च, तनुर्वितनुते शुभम् ॥७॥
मांसाशनसुरापानजन्तुघातनचौरिकाः। पारदार्यादि कुर्वाणमशुभं कुरुते वपुः ॥८॥ एनामाश्रवभावनामविरतं यो भावयेद्भावतस्तस्या-

ताव्यसनितादौर्भाग्यरोगादिभिः । अन्यप्रेषणमानभञ्जनजनावज्ञादिभिश्चानिशं, दुःखं तद्विषहन्ति यत्कथयितुं शक्यं न कल्पैरपि ॥५॥ रम्भागर्भसमः सुखी शिखिशिखावर्णाभिरुच्चैरयःसूचीभिः प्रतिरोमभेदितवपुस्तारुण्यपुण्यः पुमान् । यद् दुःखं लभते तदष्टगुणितं स्त्रीकुक्षिमध्यस्थितौ, सम्पद्येत तदप्यनन्तगुणितं जन्मक्षणे प्राणिनाम् ॥६॥ बाल्ये मूत्रपुरीषधूलिलुठनाज्ञानादिभिर्निन्दिता, तारुण्ये विभवार्जनेष्टविरहानिष्टागमादिर्व्यथा । वृद्धत्वे तनुकम्पदृष्ट्यपटुता श्वासाद्यसुस्थात्मता, तत्का नाम दशाऽस्ति सा सुखमिह प्राप्नोति यस्यां जनः ? ॥७॥ सम्यग्दर्शनपालनादिभिरथ प्राप्ते भवे त्रैदशे, जीवाः शोकविषादमन्सरभयस्वल्पर्धिकत्वादिभिः । ईर्ष्याकाममदक्षुधाप्रभृतिभिश्चात्यन्तपीडार्दिताः, क्लेशेन क्षपयन्ति दीनमनसो दीर्घं निजं जीवितम् ॥८॥ इत्थं शिवफलाधायिभववैराग्यवीरुधः । सुधावृष्टिं सुधीः कुर्यादेनां संसारभावनाम् ॥९॥ ३। अथैकत्वभावना—उत्पद्यते जन्तुरिहैक एव, विपद्यते चैकक एव दुःखी । कर्मार्जयत्येकक एव चित्रमासेवते तत्फलमेक एव ॥१॥ यज्जीवेन धनं स्वयं बहुविधैः कष्टैरिहोपार्ज्यते, तत्सम्भूय कलत्रमित्रतनयभ्रात्रादिभिर्भुज्यते । तत्तत्कर्मवशाच्च नारकनरस्वर्वासितिर्यग्भवेष्वेकः सैष सुदुःसहानि सहते दुःखान्यसह्यान्यहो ॥२॥ जीवो यस्य कृते भ्रमत्यनुदिशं दैन्यं समालम्बते, धर्माद्भ्रश्यति वञ्चयत्यतिहितान् न्यायादपक्रामति । देहः सोऽपि सहात्मना न पदमप्येकं परस्मिन् भवे, गच्छत्यस्य ततः कथं वदत भोः साहाय्यमाधास्यति ? ॥३॥ स्वार्थैकनिष्ठं स्वजनस्वदेहमुख्यं ततः सर्वमवेत्य सम्यग् । सर्वत्र कल्याणनिमित्तमेकं, धर्मं सहायं विदधीत धीमान् ॥४॥४। अथान्यत्वभावना—जीवः कायमपि व्यपास्य यदहो लोकान्तरं याति तद्भिन्नोऽसौ वपुषोऽपि कैव हि कथा द्रव्यादिवस्तुव्रजे ? । तस्माल्लिम्पति यस्तनुं मलयजैर्यो हन्ति दण्डादिभिर्यः पुष्णाति धनादि यश्च हरते तत्रापि साम्यं श्रयेत् ॥१॥ अन्यत्वभावनामेवं, यः करोति महामतिः । तस्य सर्वस्वनाशेऽपि, न शोकांशोऽपि

मत्वविधायिनीम् । शुद्धधीर्भावयेन्नित्यमित्यनित्यत्वभावनाम् ॥८॥१। अथाशरणभावना–पितुर्मातुर्भ्रातुस्तनयदयितादेश्च पुरतः, प्रभूताऽऽधिव्याधिव्रजनिगडिताः कर्मचरटैः । रटन्तः क्षिप्यन्ते यममुखगृहान्तस्तनुभृतो, हहा कष्टं लोकः शरणरहितः स्थास्यति कथम् ? ॥१॥ ये जानन्ति विचित्रशास्त्रविसरं ये मन्त्रतन्त्रक्रिया–प्रावीण्यं प्रथयन्ति ये च दधति ज्योतिःकलाकौशलम् । तेऽपि प्रेतपतेरमुष्य सकलत्रैलोक्यविध्वंसन- व्यग्रस्य प्रतिकारकर्मणि न हि प्रागल्भ्यमाबिभ्रति ॥२॥ नानाशस्त्रपरिश्रमोद्भटभटैरावेष्टिताः सर्वतो, गत्युद्दाममदान्धसिन्धुरशतैः केनाप्यगम्याः क्वचित् । शक्रश्रीपतिचक्रिणोऽपि सहसा कीनाशदासैर्बलादाकृष्टा यमवेश्म यान्ति हहहा निःस्त्राणता प्राणिनाम् ॥३॥ उद्दंडं ननु दण्डसात्सुरगिरिं पृथ्वीं पृथुच्छत्रसात् , ये कर्तुं प्रभविष्णवः कृशमपि क्लेशं विनैवात्मनः । निःसामान्यबलप्रपञ्चचतुरस्तीर्थङ्करास्तेऽप्यहो, नैवाशेषजनौघघस्मरमपाकर्तुं कृतान्तं क्षमाः ॥४॥ कलत्रमित्रपुत्रादिस्नेहग्रहनिवृत्तये । इति शुद्धमतिः कुर्यादशरण्यत्वभावनाम् ॥५॥२। अथ **संसारभावना**–सुमतिरमतिः श्रीमानश्रीः सुखी सुखवर्जितः, सुतनुरतनुः स्वाम्यस्वामी प्रियः स्फुटमप्रियः । नृपतिरनृपः स्वर्गी तिर्यङ् नरोऽपि च नारकस्तदिति बहुधा नृत्यत्यस्मिन् भवी भवनाटके ॥१॥ बद्ध्वा पापमनेककल्मषमहारम्भादिभिः कारणैर्गत्वा नारकभूमिषूद्भटतमःसङ्कट्टनष्टाध्वसु । अङ्गच्छेदनभेदनप्रदहनक्लेशादिदुःखं महज्जीवो यल्लभते तदत्र गदितुं ब्रह्मापि जिह्वाननः ॥२॥ मायार्त्यादिनिबन्धनैर्बहुविधैः प्राप्तस्तिरश्चां गतिं, सिंहव्याघ्रमतङ्गजैणवृषभच्छागादिरूपस्पृशाम् । क्षुत्तृष्णावधबन्धताडनरुजावाहादिदुःखं सदा, यज्जीवः सहते न तत्कथयितुं केनाप्यहो शक्यते ॥३॥ खाद्याखाद्यविवेकशून्यमनसो निर्ह्रीकताऽऽलिङ्गिताः, सेव्यासेव्यविधौ समीकृतधियो निःशूकतावल्लभाः । तत्रानार्यनरा निरन्तरमहारम्भादिभिर्दुस्सहं, क्लेशं सङ्कलयन्ति कर्म च महादुःखप्रदं चिन्वते ॥४॥ मर्त्याः क्षत्रियवाडवप्रभृतयो येऽप्यार्यदेशोद्भवास्तेऽप्यज्ञानदरिद्र-

द्वादश भावनाः

पढममणिच्च १ मसरणं २ संसारो ३ एगया य ४ अन्नत्तं ५। असुइत्तं ६ आसव ७ संवरो ८ य तह निज्जरा ९ नवमी ॥५७२॥ लोगसहावो १० बोहि य दुल्लहा ११ धम्मस्स साहओ अरहा १२। एयाउ हुंति वारस जहक्कमं भावणीयाओ ॥५७३॥

तत्र प्रथमाऽनित्यभावना १ द्वितीया अशरणभावना २ तृतीया संसारभावना ३ चतुर्थी एकत्वभावना ४ पञ्चमी अन्यत्वभावना ५ षष्ठी अशुचित्वभावना ६ सप्तमी आश्रवभावना ७ अष्टमी संवरभावना ८ तथा नवमी निर्जराभावना ९ दशमी लोकस्वभावभावना १० एकादशी बोधिदुर्लभत्वभावना ११ द्वादशी धर्मकथकोऽर्हन्निति १२, एतास्तु भावना द्वादश भवन्ति यथाक्रमं-भणितक्रमेण भावनीया-अहर्निशमभ्यसनीया इति ॥ एतासां च स्वरूपं किञ्चिन्निरूपयामः, तत्रैवमनित्यभावना-ग्रसन्ते वज्रसाराङ्गास्तेऽप्यनित्यत्वरक्षसा। किं पुनः कदलीगर्भनिःसारानिह देहिनः ? ॥१॥ विषयसुखं दुग्धमिव स्वादयति जनो विडाल इव मुदितः। नोत्पाटितलकुटमिवोत्पश्यति यममहह किं कुर्मः ? ॥२॥ धराधरधुनीनीरपूरपारिप्लवं वपुः। जन्तूनां जीवितं वातधूतध्वजपटोपमम् ॥३॥ लावण्यं ललनालोकलोचनाञ्चलचञ्चलम्। यौवनं मत्तमातङ्गकर्णतालचलाचलम् ॥४॥ स्वाम्यं स्वप्नावलीसाम्यं, चपलाचपलाः श्रियः। प्रेम द्वित्रिक्षणस्थेम, स्थिरत्वविमुखं सुखम् ॥५॥ सर्वेषामपि भावानां भावयन्नित्यनित्यताम्। प्राणप्रियेऽपि पुत्रादौ, विपन्नेऽपि न शोचति ॥६॥ सर्ववस्तुषु नित्यत्वग्रहग्रस्तस्तु मूढधीः। जीर्णतार्णकुटीरेऽपि, भग्ने रोदित्यहर्निशम् ॥७॥ ततस्तृष्णाविनाशेन, निर्म-

मोहराजानी भवाइ

करमे नाच नचाव्यो राज, करमे नाच नचाव्यो ।
हुंतो हार्यो दाव न फाव्यो राज (करमे०) टेक.
राग द्वेष रिपु ए मुज साथे, भवरण जंग मचाव्यो ।
ज्ञानादिक रत्नो मम लुटी, कुटी खूब नचाव्यो राज ।। करमे०
मोहमदारीए मर्कटनी परे, भव नाटकमां नचाव्यो ।
चार गतिरूप अंध कुपमां, झीकी मन मकलायो राज ।।करमे।।
विषय कषाय प्रमाद जे वैरी, केड न मुके मारी ।
काळ अनादिथी पाछळ पडीया, पाप करावे भारी राज ।।करमे।।
नरकनिगोदनां दुःख सुणीने, थर थर कंपे काया ।
वाढ काप ने छेदन भेदन, परवश अति दुःख पायो राज ।।करमे
तिर्यंच तणे भव सुख दुःखने, तापशीत भय भारी ।
विना वांक कसाइ ते कापे, पराधीन दुःख दाहाडी राज ।।क०
देव भवे अधिकी पर ऋद्धि, देखीने दील दाझे ।
माळा करमाइ मृत्यु भाळे, झुरी झुरी मरे झाझे राज ।।करमे।।

मानव भव अति मोघा मुलनो, विषय कषायमां डुल्यो ।
इष्ट वियोगादिकनी वेदन, धन तृष्णामां जुल्यो राज ।।करमे।।
एणी परे चार गति भव भवमें, विध विध वेश भजाव्यो ।
राय रंक पशु पंखी बन्यो कदी, स्त्री नपुंसकपणुं पायो राज ।।
मनुष्य अनार्य थयो कोइ काळे, पापी अधर्मी पाणो ।
मोहन कदी मळीयो न वि कळीयो, वीतराग न पिछान्यो राज ।।
नरकनिगोदे नाथ न निरख्यो, पृथ्व्यादिक भवदवमां ।
बी-ती-चौरींद्री ने संज्ञी पंचेन्द्रि, मनुष्य अनारज भवमां राज ।।
एम भव भ्रमणामां नवि दीठो, नाथ अनाथनो बेली ।
आर्यक्षेत्र मानव भव पाम्यो, न लह्यो प्रभु गुणवेली राज ।।
धर्म मल्यो वीतरागनो साचो, रत्नचिंतामणी पायो ।
राग काग मणि फेंकी उडाडयो, पछी पूरो पस्तायो राज ।।१२
प्रभु चरणे लुंठन करी जाचुं, मन मंदीरमां रहेजो ।
भवो भव तुम चरणनी सेवा, सांकळचंदने देजो राज ।।१३।।

सज्जन दूर्जन कीम जाणीये, जब मुख बोले वाण ।
सज्जन मुख अमृत लवे, दूर्जन विपनी खाण ॥१०८॥
आतमसाखे धर्म ज्यां, त्यां जननुं शुं काम ।
जन मनरंजन धर्मनुं, मूल न एक वदाम ॥१०९॥
दुःख लाभ हो या हानी हो, अपकीर्ति चाहे हो भले ।
पथ्थर गले पानी वले, अचला चले विधि भि टले ।
हटते नहीं पर धीर पण सें, प्राणके रहेते कभी ।
मानी मनुज अपमानको, जीयते नही सहेते कभी ॥११०॥
दीन हीनता न वि तजे, पद अधिक जो पाय ।
धीरवीरता न वि तजे, भले शीर काटयो जाय ॥१११॥
सबळ सहायक सबळकुं, कोउन नीबळ सहाय ।
पवन जगावत आगकुं, दीपहुं देत बुजाय ॥११२॥
मुर्ख संग थकी लहे, भला जनो दुःख भार ।
मांकडना मेलापथी, खाय खाटलो मार ॥११३॥

स्त्री जनतो कहेवाय छे, कजीयानी करनार ।
चार मळे जो चोटला, भांगे जन घरबार ॥११४॥

द्वारकामां जइनेरे दरशन कीधां –
नाथ माराने निहाल्या ।

पाप वधां त्यां पडतां मुकी पुण्यनां वचनो पाळ्यां रे,
लींटे लींटे चालो रे खाडायां छे खदवदीयां हो जी ॥११५॥
गंगा ने गोमतीजी सरस्वती रेवा, तीरथ नाया त्रवेणी।
पाप तणी त्यां करी प्रतिज्ञा, वदी एवी त्यां वाणी रे॥ लींटे०
शमश्या करी तेतो अमे समज्या, अंतरनी वातो जाणी ।
फोगटना हवे फीकर म करशो, जरूरी वात अमे जाणी॥ लींटे०
नाने दीवे थाय दीवाळी, ने मोटे दीवे थाय होळी ।
रामो ने रत्नो भगत थया तोये, अंते कोळीना कोळी रे॥ लींटे०
आवा ढोंगीला अनेक जगतमां, पेट माटे झाले झोळी ।
संत कहे संत शिष्य बनीने, भरमावे दुनियां भोळी रे ॥ लींटे०

॥२०॥

राग द्वेष जाकुं नहिं, ताकुं काल न खाय।
काळजीत जगमें रहो, एहिज मोक्ष उपाय ॥९४॥

अमल केफनुं नाम छे, अमल जीरवे कोय।
भुले भान अमलथकी, हजार डाह्यो होय ॥९५॥

विनती राय प्रवीणकी, सुण हो शाहजाहान।
जुठी पातल दोय भखे, के कौआ के श्वान ॥९६॥

भवबाजी रमतां थकां, हारे कदी रमनार।
छेल्ली बाजी सुधारी ले, तो होये बेडो पार ॥९७॥

अवसर आवे अवश्य कर, अवसर आवे मत भुल।
अवसर चुक्या जे नरा, ते माणस कोडी मुल ॥९८॥

मुरख नर जाणे नहीं, क्षण लाखीणो जाय।
काळ ओचिंतो आवशे, शरण को नवि थाय ॥९९॥

जरा धुतारी धोबणी, धोया देश विदेश।
विण पाणी विण पथ्थरे, उज्ज्वळ कीधा केश ॥१००॥

रत्नाकर जेवो पिता, लक्ष्मी सरखी बेन।
तोपण भिक्षा शंखने, जुओ भाग्यकी रेण ॥१०१॥

काया माया कामिनी, त्रणे भगिनी गणाय।
तन–मन दइ रक्षण करो, तोपण विणसी जाय ॥१०२॥

चिंताथी चतुराइ घटे, घटे रूप रंग ज्ञान।
आवरदा आधी रहे, चिंता चिता समान ॥१०३॥

फरता फरती छांयडी, काळतणी घटमाळ।
शोक हरख शाने करो, जगनी लही जंजाळ ॥१०४॥

करे कष्टमां पाडवा, दुर्जन कोड उपाय।
पुण्यवंतने ए सहु, सुखनां कारण थाय ॥१०५॥

खटमासीने पारणे एक सीथ लहे आहार।
करतो निंदा नवि टळे तस दुरगति अवतार ॥१०६॥

पर अवगुण सरसव सम, अवगुण निज मेरु समान।
कां करे निंदा पारकी, मूरख आण निज सान ॥१०७॥

कबीर काया कुतरी, करे भजनमें भंग।
जरा सा टुकडा डालके, भजन करो निःशंक ॥८०॥

जब तुं आया जगतमें, जग हशे तुं रोय।
अब करणी एसी करो, जगमें हसे न कोय ॥८१॥

दुःखमें प्रभुको सहु भजे, सुखमें भजे न कोय।
जो सुखमें प्रभुको भजे, दुःख कहांसे होय ॥८२॥

पप्पा तो परख्या नहीं, दद्दा कीया दूर।
लल्लाशुं लागी रह्यो, नन्ना कीया हजुर ॥८३॥

मुहैया घरचेव मुलकको मालीक था।
जब सिकंदर चले दुनियांसें, दोनु हाथ खाली था ॥८४॥

काल करे सो आज कर, आज करे सो अब।
अवसर वित्यो जातहे, फीर करेगो कब ॥८५॥

माया माथे शिंगडां, लांबां नव नव हाथ।
आगे मारे शिंगडां, पिछे मारे लात ॥८६॥

दुर्जनकी करुणा बुरी, भलो सज्जनको त्रास।
सुरज जब गरमी करे, तब बरसनकी आस ॥८७॥

तरवर–सरवर–संतजन, चोथा वर्षे मेह।
परमारथके कारणे, चारो धरीया देह ॥८८॥

पोथी पढ पढ जग मुवा, पंडित भया न कोय।
अढाइ अक्षर प्रेमका, पढे सो पंडित होय ॥८९॥

ज्ञानीको ज्ञानी मिले, तब रस लुंटालुंट।
ज्ञानीको अज्ञानी मिले, होय बडी माथाकुट ॥९०॥

जीवन–जोबन–राजमद, अविचल रहा न कोय।
जो दिन जाय सतसंगमें, जीवनका फल सोय ॥९१॥

संगत कीजे संतकी, कदि न निष्फल होय।
लोहा पारस फरससे, सोभी कंचन होय ॥९२॥

में मेरा ए भावथी, वधे राग अरु रोप।
राग द्वेष जोंलों हिये, तोंलों मिटे न दोप ॥९३॥

सोए फुलु हजारे काणुं, तेथी अधिकुं नीचुं ठाणुं।
जो पडे अंधासे काम, लज्जा राखे सीताराम ॥६९॥

जो घर पुत्त सुपुत्त तो, कायको धन संचये।
जो घर पुत्त कुपुत्त तो, कायको धन संचये ॥७०॥

देख रंडीका चाला, शीर मुंडा मुह काला।
देख मरदांकी हतफेरी, मा तेरी हे के मेरी ॥७१॥

संप करे कीम्मत वधे, घटे करे मनमे रीस।
थाय अंक मुख फेरवे, त्रेसठना छत्रीश ॥७२॥

उगति उपाइ एती उम्मर गमाइ,
कछु की न कमाइ काम भयो न भलाइको;
ओधी जब आइ तब कोन हे सहाइ भाइ,
राइभर कछु न बसाइ ठकुराइको।
आइ पहोंचाइ पछताइ बाइ माइ जाइ,
छुटयो नातो तुटयो तांतो कीस न सगाइको;
इहां तो सदाइ धामधुमही मचाइ पर,
उहांतो नहीहे भाइ राज पोपाबाइको ॥७३॥

मनके मारे बीने मत पढ गीता, गीता नहीं तेरे जीयाका फजीता॥
मनके मारे बीने मत जा मक्का, मक्का नहीं तेरे जीयाका हे धक्का॥

जेने विति जगतमां, ते परपीडा जाण।
साकरना शोखीनने, मुख्यानुं शुं भान ॥७५॥

मांडी क्रिया अवगणी, बीजे ठासे हर्ष।
इष्टक्रियाना योगमां, अंगारानो वर्ष ॥७६॥

चाह नहिं चिंता नहिं, मनवा बेपरवाह।
जीनको कछु नहिं चाहिये, सो शाहनपति शाह ॥७७॥

शीश धुणावे चमकीयो, रोमांचित करे देह।
विकसित नयन वदन मुदा, श्रोतारस दीये तेह ॥७८॥

मुख रांड मुंडी, आंख जाय उंडी।
पग थाय पाणी, आंसु आवे ताणी ॥७९॥

कालों कंवल रुनीसट्ट, छाशे भरीयो दीवट सट।
एवड पडीओ नीले झाडे, अवर कीश्युं छे स्वर्गनिलाडे ॥५९॥

सच्च मीरचां जुठ गुड, पेसा पीर लुगाइ गुरु।
जीघर राखे उधर दुर ॥६०॥

जडशे उखारके सुकाये डारे मोहे प्राण
घोटीडारे धरी मोहे धुवांके मकानमें,
मेरी गांठ काटे मोहे चाकुसे तरास डारे,
अंतरमें चीरडारे धरे नहीं ध्यानमें।
शाहीमांही बोरीबोरी कयों सुख कारो मेरो;
कयों में उजारो तोही ज्ञानको जाहानमें,
परुं में पराय हाथ तजुं न परोपकार;
चाहे घीस जाउं युं कलम कहे कानमे ॥६१॥

पहेले थे हम मरद मरदसे नार कहाये,
कर गंगामें स्नान पाप सब दूर भगाये।
कीया पथ्थरसे युद्ध घाव बरछीके खाये,
उतरेगोतां खाय तभी हम वडे कहाये ॥६२॥

अगन धगंति रहे गइ, बुज गये लाल अंगार।
एरण ठपको मीट गयो उठ चले लुहार ॥६३॥

ओ साधु ए श्राविका, तुं वेश्या हुं भांड।
मारा तारा नामना, पथरा पडशे रांड ॥६४॥

होण हार हीरदे वसे, विसरजाय शुद्धबुद्ध।
जो होणी सो होतहे, वेसी उपजे बुध्ध ॥६५॥

तन–धन–धरणी–धाम–सुत, मात–तात–अरु प्राण।
एक धर्मके आगले हे सब तृण समान ॥६६॥

रवि दुजो तीजो नयन, अंतरभावि प्रकाश।
करो धंध सब परिहरी, एक विवेक अभ्यास ॥६७॥

राग भुजंगम विपहरन, जपो मंत्र विवेक।
भव वनमूल उच्छेदकी, विलसे याकी टेक ॥६८॥

ज्ञानी ध्यानी सुघडनर, तीनो रहत उदास।
खर घुघु मुरख पशु, सदा सुखी पृथीराज ॥४५॥

ज्ञानी के अज्ञानी हो, सुख दुःख विना न कोय।
ज्ञानी वेदे धैर्य शुं, अज्ञानी वेदे रोय ॥४६॥

तबलग जोगी जग गुरु, जबलग रहे उदास।
जब जोगी आशा करे, तन जोगी जगदास ॥४७॥

फूवड के घर खीडकी जडी, कुत्ते के मन शोच पडी।
काले कुत्तने कीया खोंच, खीडकीतो जडी पण देवेगा कोण ॥

सीरा पुरी लावसी, ओर काकडी आदि।
कहनेकी तो एकादशी, ओर द्वादशीकी दादी ॥४९॥

चंदा पुत्त कपुत तुं, कीम कीजे पुत्तेण।
एको बींदु न अप्पीओ, खाटो मीटे जेण ॥५०॥

सायर बप्पकु बप्पतुं, कीम कीजे बप्पेण।
एकोरयण न अप्पीओ, खंपण मीटे जेण ॥५१॥

गुरुजी गुरुजी बोले सहु, गुरुने घरे बेटा ने वहु।
गुरुने घरे ढाढाने ढोर, अख्खो कहे आपे वळावो ने आपे चोर ॥

लघुता सें प्रभुता वधे, प्रभुतासें प्रभु दूर।
लघुता मनसें मानीये, प्रभुता आवे हजुर ॥५३॥

करत करत अभ्यास सें, जडमति होय सुजान।
रस रिआवत जात हें, शीलपर परत निशान ॥५४॥

दुःख दायक छे सर्वदा, सुख संपत्ति हरनार।
भंडाये छे लोकमां, दंडे छे दरबार ॥५५॥

अंबफले परिवारसें, महुडा फले पत खोय।
तीसका रस जे जन पीये, अक्कल कहांसे होय ॥५६॥

भाग्यहीनकुं नहीं मीले, भली वस्तुका भोग।
द्राक्ष पके जब बागमां, हुवे काग गळेमें रोग ॥५७॥

नवि मारीये नवि चोरीये, परदारागमन निवारीये।
थोडुं थोडुं दीजीये तो, स्वर्ग मटामट जाइये ॥५८॥

पंडीत वैद्य मसालची, बातां करे बडाइ ।
ओरन कुं उजारा करे, आप अंधारे मांही ॥३१॥

रंडी क्युं तुं मोडी आइ, बावा क्युं तें मोडी खाइ ।
तुं क्या जाने मेरी माइ, मेरा घरमें तेरा भाइ ॥३२॥

गोधन-गजधन-रतनधन–कंचन खान सु खान ।
जब आवे संतोष धन, सब धन धूळ समान ॥३३॥

निंदा हमारी सो करे, मित्र हमारा होय ।
साबु लेकर गांठका, मेल हमारा धोय ॥३४॥

जीवंतां जग जश नहीं, जश विना कां जीवंत ।
जे जश लेइ आथम्या, ते रवि पहेला उगन्त ॥३५॥

एरण की चोरी करे, करे सुइका दान ।
उपर चड के देखती, कब आवे विमान ॥३६॥

सासु तीरथ ससरा तीरथ, तीरथ साला साली ।
मावाप तो नदी नाळां, अडसठ तीरथ घरवाली ॥३७॥

अमर मरंतो पेखीओ, भीखंतो धनपाल ।
लच्छी छाणां वीणती, आछो ढंढणपाल ॥३८॥

धर्म घटंतां धन घटे, धन घट मन घट जाय ।
मन घटतां मनसा घटे, घटत घटत घट जाय ॥३९॥

धर्म वढंतां धन वढे, धन वढ मन वढ जाय ।
मन वढतां मनसा वढे, वढत वढत वढ जाय ॥४०॥

मारग में मुसला मीले, झुक झुक करे सलाम ।
साधु कुं वांदे नहीं, एसा चित्त हराम ॥४१॥

फकीरा फकीरी कीतनीक दूर हें, जीतनी लंबी खजुर हें ।
चडेतो रस भरपूर हें, पडे तो चकना चुर हें ॥४२॥

तुलसी हाय गरीबकी, कबु न खाली जाय ।
मुवे ढोर के चामसें. लोहा भस्म हो जाय ॥४३॥

गुरु लोभी चेला लालची, दोनु खेले दाव ।
दोनु बुडे बापडे, बेठे पत्थर को नाव ॥४४॥

पुरुप तणो परिमाण वर्ष, चालीशको मीठो,
कडवा होय पचाश साठमें क्रोध ज पेठो ।
सित्तेर सगु न कोय ऍशीमें आस न कांइ,
हुवा वरसना नेवुं, हसे तब लोग लुगाइ ।
तनमन उठचो जाय नहीं, शरीर भयो खोखरो ।
पतिव्रता पतिने कहे, मरेतो सुंदर डोकरो ॥२२॥

मन चाहे मयगल चडुं, मोती घालुं कान ।
सांइ हाथ कतरणी, राखे मानो मान ॥२३॥

जेसे कोइ श्वान पर्यो, काच के महेल बीच ।
ठोर ठोर श्वान देख, भस भस मर्यो हें ।
वानर जो मुठी भीच, पर्यो हें पराय वश ।
कुपमें नीहार सिंह, आप कुद पर्यो हें ।
स्फटककी शीलाको, देख गज जाय अडचो ।
नलीनीं के शुकन को, कोणे उंधो कर्यो हे ।
तेसेंही अज्ञान भाव, मान जीव मुढ वन ।
आपणो स्वभाव भुल, जगत में रुल्यो हे ॥२४॥

अन्धा आगे आरशी, बहेरा आगे गीत ।
मुरख आगे रस कथा, तीनो एकी रीत ॥२५॥

खाते पीते हर मीले, तो हमकुं भी कहेना ।
शीर के साटे हर मीले, तो चुपके हो रहेना ॥२६॥

भावना भावे हरणलो, नयणे नीर झरंत ।
मुनि वहरावत करी करी, जो हुं माणस हुंत ॥२७॥

सुरत सें कीरत बडी, विना पांख उड जाय ।
सुरत तो जाती रहे, कीरत कवु न जाय ॥२८॥

मन मेला तन उजला, बगले का शा ध्यान ।
में जाण्या कोइ संत हे, निरि कपटकी खाण ॥२९॥

कथा मे तथा भइ, सुरत भइ कुत्ती ।
कथा बिचारी क्या करे, बहार रहे गइ जुत्ती ॥३०॥

वह्निः मेघ-वायु–सर्प–गरुड–कृष्ण,
मुकुट–कुसुम–सूर्य–राहु–दान–संतोष ॥१२॥
अधिकारकुं पायके, न कीया कुच उपगार।
तासाको अधिकारसे, आदि गया अकार ॥१३॥
भले पधार्या प्रीतमराय, लळी लळी लागुं थारे पाय।
मेरे पुन्यने कीया जोर, खा गये लड्डु मर गये चोर ॥१४॥
चारे चुक्यो वारे भुल्यो, छत्तुं न जाणे नाम।
शेरीये शेरीये कहेतो फरे, श्रावक मारुं नाम ॥१५॥
चार चोर चोरी करे, आठ तेरनुं साल।
लुंटारा लुंटी जशे, कोणे दीठी काल ॥१६॥
जब लग तेरे पुन्यका, पहोंच्या नहीं करार।
तब लग तुज को माफ हे, अवगुण कर हजार ॥
पुण्य पुरा जब होत हे, उदय होय तब पाप।
सुके वनकी लाकडी, प्रजले आपो आप ॥१७॥

पेसे विना बाप कहे, पुत तुं कपुत भयो।
पेसे विना मात कहे, बेटा दुःख दाइ है।
पेसे विना सासु कहे, व्याही घर छोड जाओ।
पेसे विना सोरा कहे, कीसका जमाइ हे।
पेसे विना यार कभी, मुख सें न बोले भैया।
पेसे विना बेन कहे, कीसका तुं भाइ हे।
कहेता हुं में वार वार, पेसा हे खुवार यार।
पेसेकी वडाइ तीन लोक में इजताइ हे ॥१८॥
सुवर्ण को ढुंढत फीरे, कवि कामी अरु चोर।
चरण धरत पाछा फीरे, चाहत शोर न मोर ॥१९॥
बडे बडाइ न करे, बडे न बोले बोल।
हीरा मुखसे नही कहे लाख हमेरा मोल ॥२०॥
पसर न मिलता बाजरा, पली न मिलता तेल।
अब शीरा गरमी करे, देख् देहीका खेल ॥२१॥

प्रकीर्ण दुहा

बहोत गइ थोडी रही, मन मत आकुल हो ।
धीरज सबको मित्र है, करी कमाइ मत खोय ॥१॥
संतवचन वर्षा सुधा, श्रोता कुंभ समान।
ढक्या ढांकण मोहका, पडे न घटमां ज्ञान ॥२॥
बुरा बुरा सहु को कहे, बुरा न दीसे कोय ।
जो घट सोधुं आपणा, तो मुजसे बुरा न कोय ॥३॥
नमन नमन मे फेर हे, नमे चतुर सुजाण ।
दगाबाज दुगुणा नमे, चित्ता चोर कबान ॥४॥
जाणुं जाणुं शुं करे, धन ले गया दूर ।
शेठाणी कहे शेठने, तारा जाणपणामां धूळ ॥५॥
बहोत वणीज बहु बेटीयां, दो नारी भरथार ।
उस्का हे क्या मारणा, मार रह्या किरतार ॥६॥
तीय पियर नर सासरे, संजमीयो थीर वास ।
एतां होय अळखामणां, जो मांडे थीर वास ॥७॥
भले भलाइ बुरे बुराइ, तुमे कर देखोरे भाइ ।
चिठ्ठी दीइ बमन्नकुं, नाक कटाया नाइ ॥८॥
अगन पलीता राजदंड, चोर मुशले जाय ।
इतना दंड दुनिया सहे, सधर्म दंड ह्यो न जाय ॥९॥
परनारी झेरी छुरी, मत लगावो अंग ।
दश शीर रावण के कटे, परनारी के संग ॥१०॥
परनारी प्रसन्न भइ, देवत नही कछु ओर ।
मूत्रपात्र आगे धरे, ओही नरकको ठोर ॥११॥

संतोष प्रश्न कोसि त्वं,
ज्ञानघटोऽस्मि मुद्गरोऽस्मि ।

गीते नादे पठे वादे संग्रामे श्वशुरगृहे ।
आहारे व्यवहारे च लज्जामष्टसु न कुर्यात् ॥३३६॥
जिह्वे प्रमाणं जानीहि भोजने वचने तथा ।
अतिभुक्तमतीवोक्तं प्राणिनां प्राणनाशकम् ॥३३७॥

गुरवो यत्र पूज्यन्ते यत्र वित्तं नयार्जितम् ।
न दन्तकलहो यत्र, तत्र शक्र ! वसाम्यहम् ॥३३८॥

खलानां कंटकानां च द्विविधैव प्रतिक्रिया ।
उपानद् मुखभंगो वा दूरतो वापसर्पणम् ॥३३९॥

आगतो वकरूपेण पश्चात् जायते केसरी ।
भस्ममुष्टीप्रसादेन मन्यते तृणवज् जगत् ॥३४०॥

परापवादनिरतो मातुरप्यधिकः खलः ।
माता मलं हि हस्तेन खलः क्षालति जिह्वया ॥३४१॥

कालो न यातो वयमेव याता भोगा न भुक्ता वयमेव भुक्ताः ।
तृष्णा न जीर्णा वयमेव जीर्णास्तपो न तप्तं वयमेव तप्ताः ॥

पुढवीदगअगणिमारुयवणस्सइबितिचउपणिंदियजीवे ।
पेहोपेहपमज्जण परिट्ठवण मणोवईकाए ॥३४३॥

मितम्पचश्रीरधमोत्तमेच्छा सुरङ्गधूली कुसुमं वनस्य ।
छाया च कूपस्य विनाशमेते पश्चापि तत्रैव किल प्रयान्ति ॥

जायमानो हरेद् भार्याम् वर्धमानो हरेद् धनम् ।
म्रियमाणो हरेत् प्राणान् नास्ति पुत्रसमो रिपुः ॥३४५॥

देयं भोज ! धनं धनं सुकृतिना नो संचितव्यं कदा,
श्रीकर्णस्य बलेश्च विक्रमपतेरद्यापि कीर्तिः स्थिरा ।
अस्माकं मधुदानभोगरहितं नष्टं चिरात् संचितं,
निर्वेदादिति पाणिपादयुगलं घर्षत्यहो मक्षिका ॥३४६॥

लज्जातो भयतो वितर्कवशतो मात्सर्यतो स्नेहतो,
लोभादेव हठाभिमानविनयशृंगारकीर्त्यादितः ।
दुःखात् कौतुकविस्मयव्यवहृतेर्भावात् कुलाचारतो,
वैराग्याच्च भजन्ति धर्ममसमं तेषाममेयं फलम् ॥३४७॥

किं पाणिना परवधूस्तनलम्पटेन,
किं पाणिना शरणसंगतघातकेन ।
किं पाणिना परधनग्रहणोद्यतेन,
किं पाणिना गलगृहीतवनीपकेन ॥३२३॥

हस्तौ दानविवर्जितौ श्रुतिपुटौ सारश्रुते द्रोहिणौ,
नेत्रे साधुविलोकनेन रहिते पादौ न तीर्थं गतौ ।
अन्यायार्जितवित्तपूर्णमुदरं गर्वेण तुंगं शिरः,
रे ! रे ! जम्बुक मुञ्च मुञ्च सहसा नीचस्य निन्द्यं वपुः ॥

मृगमीनसज्जनानां तृणजलसंतोषविहितवृत्तीनाम् ।
लुब्धकधीवरपिशुनाः निष्कारणवैरिणो जगति ॥३२५॥

सर्वेऽपि यत्र नेतारः सर्वे पंडितमानिनः ।
सर्वे महत्त्वमिच्छन्ति तद् वृन्दमवसीदति ॥३२६॥

पदे पदे हि रत्नानि योजने रसकूपिका ।
भाग्यहीना न पश्यन्ति बहुरत्ना वसुंधरा ॥३२७॥

तावद् भयेन भेतव्यं यावदनागतं भयम् ।
आगतं तु भयं दृष्ट्वा यतितव्यं तदत्यये ॥३२८॥

शैले शैले न माणिक्यं मौक्तिकं न गजे गजे ।
साधवो नहि सर्वत्र चन्दनं न वने वने ॥३२९॥

आचारः कुलमाख्याति देशमाख्याति भाषणम् ।
संभ्रमः स्नेहमाख्याति रूपमाख्याति भोजनम् ॥३३०॥

पुष्पाद्यर्चा तदाज्ञा च तद्द्रव्यपरिरक्षणम् ।
उत्सवास्तीर्थयात्रा च भक्तिः पञ्चविधा जिने ॥३३१॥

स्वमांसं दुर्लभं लोके लक्षेणाऽपि न लभ्यते ।
अल्पमूल्येन लभ्येत पलं परशरीरजम् ॥३३२॥

बोधयन्ति न याचन्ते भिक्षाद्वारा गृहे गृहे ।
दीयतां दीयतां नित्यमदातुः फलमीदृशम् ॥३३३॥

विवेकदीपो हृदि तावदेव स्फुरत्यहो दर्शितधर्ममार्गः ।
उन्मूलिताचारविमानवृक्षो न वाति यावत् किल कामवायुः ॥

यस्य त्रिवर्गशून्यस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च ।
स लोहकारभस्त्रेव श्वसन्नपि न जीवति ॥३३५॥

खल्वाटो दिवसेश्वरस्य किरणैः संतापितो मस्तके,
वाञ्छन् स्थानमनातपं विधिवशात् विल्वस्य मूलं गतः ।
तत्राप्यस्य महाफलेन पतता भग्नं सशब्दं शिरः;
प्रायो गच्छति यत्र दैवहतकस्तत्रैव यान्त्यापदः ॥३१३॥

कुंडले नाभिजानामि नाभिजानामि कंकणे ।
नूपुरेत्वभिजानामि नित्यं पादाब्जवन्दनात् ॥३१४॥

वैद्यराज ! नमस्तुभ्यं यमराजसहोदर ! ।
यमो हि हरति प्राणान् वैद्यः प्राणान् धनानि च ॥३१५॥

कूटसाक्षी सुहृद्द्रोही कृतघ्नो दीर्घरोषणः ।
चत्वारः कर्मचाण्डालाः पञ्चमो जातिसंभवः ॥३१६॥

दुष्टस्य दंडः स्वजनस्य पूजा न्यायेन कोशस्य च संप्रवृद्धिः ।
अपक्षपातोऽरिषुराष्ट्ररक्षा पञ्चैव यज्ञाः कथिता नृपाणाम् ॥

धर्मारम्भे ऋणच्छेदे कन्यादाने धनागमे ।
शत्रुघातेऽग्निरोगे च कालक्षेपं न कारयेत् ॥३१८॥

शय्योत्पाटनगेहमार्जनपयःपावित्र्यचुल्लीक्रिया,
स्थालीक्षालनधान्यपेषणभिदागोदोहतन्मन्थने ।
पाकस्तत्परिवेषणं समुचितं पात्रादिशौचक्रिया,
श्वश्रूभर्तृननान्द्ददेवृविनयाः कृत्यानि वध्वा इति ॥३१९॥

पोषकाः स्वकुलस्यैते काककायस्थकुक्कुटाः ।
स्वकुलं घ्नन्ति चत्वारो वणिक् श्वानो गजा द्विजाः ॥३२२॥

स्थाने सिंहसमा वने मृगसमा देशान्तरे जम्बुकाः,
आहारे बकभीमसेनसदृशाः श्वानोपमा मैथुने ।
रूपं मर्कटवत् पिशाचलिपिकृत् चान्येपि ते निर्गुणाः,
कार्यार्थे कटकाः परार्थलटका एते गुणा वाणिजाः ॥३२१॥

गगननगरकल्पं संगमं वल्लभानां,
जलदपटलतुल्यं यौवनं वा धनं वा ।
स्वजनसुतशरीरादीनि विद्युच्चलानि,
क्षणिकमिति समस्तं विद्धि संसारवृत्तं ॥३२२॥

॥१४॥

यदि वाञ्छसि मूर्खत्वं ग्रामे वस दिनत्रयम् ।
अपूर्वस्यागमो नास्ति पूर्वाधीतं च नश्यति ॥३०३॥

हत्वा नृपं पतिमुपेक्ष्य भुजंगदष्टं,
देशान्तरे विधिवशात् गणिकाऽस्मि जाता ।
पुत्रस्य भोगमधिगम्य चितां प्रविष्टा,
शोचामि गोपगृहिणि ! कथमद्य तक्रम् ॥३०४॥

आपद्गतं हससि किं द्रविणान्धमूढ,
लक्ष्मीः स्थिरा न भवतीति किमत्र चित्रम् ।
एतान्न पश्यसि घटान् जलयन्त्रचक्रे
रिक्ता भवन्ति भरिता भरिताश्च रिक्ताः ॥३०५॥

रात्रिर्गमिष्यति भविष्यति सुप्रभातं,
भास्वानुदेष्यति हसिष्यति पंकजं च ।
इत्थं विचिन्तयति कोशगते द्विरेफे
हा ! हन्त हन्त नलिनीं गज उज्जहार ॥३०६॥

सुतारा विक्रीता स्वजनविरहः पुत्रमरणम्,
विनीतायास्त्यागो रिपुबहुलदेशे च गमनम् ।
हरिश्चन्द्रो राजा वहति सलिलं प्रेतसदने,
अवस्थाऽनेकाऽहोप्यहह विषमाः कर्मगतयः ॥३०७॥

कलहिन्या गेहिन्याऽत्र के के नोद्विजिता जनाः ।
साऽत्रागतेति श्रुत्वैव त्यक्त्वा पात्रं गतोऽमरः ॥३०८॥

यः काकीणीमप्यपथप्रपन्नामन्वेषते निष्कसहस्रतुल्याम् ।
कालेन कोटीष्वपि मुक्तहस्तस्तस्यानुबन्धं न जहाति लक्ष्मीः ॥

धनानि तिष्ठन्ति गृहेषु नार्यो विश्रामभूमौ स्वजनः श्मशाने ।
देहं चितायां परलोकमार्गे कर्मानुगो याति स एक एव ॥

परस्परस्य छिद्राणि ये न रक्षन्ति जन्तवः ।
त एव निधनं यान्ति वल्मीकोदरसर्पवत् ॥३११॥

यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा मित्रोक्तं न करोति यः ।
स्त्रीवशगो निधनं याति यथा मंथरकोलीकः ॥३१२॥

सत्यं वच्मि हितं वच्मि वच्मि सारं पुनः पुनः।
अस्मिन् असारे संसारे सारं आत्महितं कुरु ॥२९४॥

धर्माख्याने श्मशाने च रोगिणां या मतिर्भवेत्।
सा यदि निश्चला बुद्धिः को न मुच्येत बन्धनात् ॥२९५॥

चेतोहरा युवतयः स्वजनोऽनुकूलः,
सद्बान्धवाः प्रणयगर्भगिरश्च भृत्याः।
वल्गन्ति दन्तिनिवहास्तरलाः तुरंगाः,
संमीलने नयनयोर्नहि किंचिदस्ति ॥२९६॥

पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि जलमन्नं सुभाषितम्।
मूढैः पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञाऽभिधीयते ॥२९७॥

मानुष्यमार्यविषयः सुकुलप्रसूतिः
श्रद्धालुता गुरुवचःश्रवणं विवेकः।
मोहान्धिते जगति संप्रति सिद्धिसौध–
सोपानपद्धतिरियं सुकृतोपलभ्या ॥२९८॥

क्वचित् विद्वद्गोष्ठी क्वचिदपि सुरामत्तकलहः,
क्वचित् रम्या रामा क्वचिदपि जराजर्जरतनुः।
क्वचिद् वीणावादः क्वचिदपि च हाहेति रुदितं,
न जाने संसारः किममृतमयः किं विषमयः ॥२९९॥

श्वसुरगृहनिवासो स्वर्गतुल्यो नराणाम्,
यदि वसति विवेकी वासराणि त्रिपंच।
दधिमधुघृतलोभात् मासयुग्मं वसेत् चेत्,
स भवति खरतुल्यो मानवो मानहीनः ॥३००॥

वज्रकुटे विजेरामः तिलतैले च माधवः।
भूमिशय्या मणिरामः धक्काधुमेन केशवः ॥३०१॥

मद्गेहे मशकीव मूषकवधूर्मूषीव मार्जारीका,
मार्जारीव शुनी शुनीव गृहिणी पुत्रास्तथा वायसाः।
नान्नं खादति चक्रिकापि दिवसे चरीकर्ति चान्द्रायणिं,
चुल्ली चानलसंगमं न कुरुते भीमस्य पुत्री यथा ॥३०२॥

॥१३॥

आशया ये कृता दासास्ते दासाः जीवलोकस्य ।
आशा दासीकृता यैश्च तेषां दासायते जनः ॥२६३॥

यस्य यमेन मैत्री स्यात् ज्ञानं वा भुवनाद्भुतं ।
स एवं वदति कल्येऽहं करिष्याम्यपरः कथम् ॥२६४॥

अन्यस्थाने कृतं पापं धर्मस्थाने विनश्यति ।
धर्मस्थाने कृतं पापं वज्रलेपो भविष्यति ॥२६५॥

मुद्गदाली गदव्याली कवीन्द्रा ! वितुषा कथं ।
अन्धोवल्लभसंगेन जाता विगतकञ्चुका ॥२६६॥

गृहे हित्वा बालां सकलसुखसौभाग्यकलितां,
विदेशं ते यान्ति प्रचुरधनलुब्धाः सुगुणिनः ।
यदि द्रव्यप्राप्तिर्न च तरुणतायाः सुखमपि;
न देयं पांडित्यं कथमपि नृणां हंसगमने ॥२६७॥

द्वौपादौ द्वौहस्तौ च दृश्यसे मयुष्याकृतिः ।
रेरे वानरमुर्खत्वं कथं गृहं न बग्यसे ॥२६८॥

शुचिमुखि ! दुराचारे रे रे पंडितवादीनि ! ।
असमर्थो गृहारभे समर्थो गृहभंजने ॥२६९॥

राज्योपभोगशयनासनवाहनेषु,
स्त्रीगंधमाल्यमणिरत्नविभूषणेषु ।
इच्छाभिलाषमतिमात्रमुपैति मोहाद् ,
ध्यानं तदार्त्तमिति तत्प्रवदन्ति तज्ज्ञाः ॥२७०॥

संछेदनैर्दहनभञ्जनमारणैश्च,
बन्धप्रहारदमनैर्विनिकृन्तनैश्च ।
यो याति रागमुपयाति च नानुकम्पां;
ध्यानं तु रौद्रमिति तत् प्रवदन्ति तज्ज्ञाः ॥२७१॥

सूत्रार्थसाधनमहाव्रतधारणेषु,
बन्धप्रमोक्षगमनागमहेतुचिन्ता ।
पञ्चेन्द्रियव्युपरमश्च दया च भूते;
ध्यानं तु धर्ममिति तत् प्रवदन्ति तज्ज्ञाः ॥२७२॥

यस्येन्द्रियाणि विषयेषु पराङ्मुखानि,
संकल्पकल्पनविकल्पविकारदोषैः ।
योगैः सदा त्रिभिः रहो निभृतान्तरात्मा;
ध्यानोत्तमं प्रवरशुक्लमिदं वदन्ति ॥२७३॥

आर्ते तिर्यग्गतिस्तथा गतिरधो ध्याने तु रौद्रे सदा,
धर्मे देवगतिः शुभं च हि फलं शुक्ले च जन्मक्षयः ।
तस्माद् व्याधिरुगन्तके हितकरे संसारनिस्तारके;
ध्याने शुक्लवरे रजःप्रमथने कुर्यात्प्रयत्नं बुधः ॥२७४॥

जयसिरिवंछियसुहए अनिट्ठहरणे तिवग्गसारंमि ।
इह परलोअहियत्थं सम्मं धम्मंमि उज्जमह ॥२७५॥

धीद्धी पमायललियं सुमंगलो वत्थमेरिसिं पत्तो ।
किं कुणिमो अंवडया पसरंति न अम्ह गुरु पाया ॥२७६॥

चिंतेई दट्ठुमिच्छेई दीहं णीससइ तह जरो दाहो ।
भत्तारोयगमुच्छा उम्मत्तो ण याणई मरणं ॥२७७॥

कन्थाऽऽचार्याघना ते ननु शफरवधे जालमश्नासि मत्स्यान्,
ते मे मद्योपदंशान् पिबसि ननु युतो वेश्यया यासि वेश्याम् ।
कृत्वारीणां गलेऽङ्घ्रीक्वनु तव रिपवो येषु सन्धिं छिनद्मि;
चौरस्त्वं द्यूतहेतोः कितव इति कथं येन दासीसुतोऽस्मि ॥

वेयण वेयावच्चे इरियट्ठाए य संजमट्ठाए ।
तह पाणवत्तिआए छट्ठं पुण धम्मचिंताए ॥२७९॥

किं ताए पढियाये पयकोडिए पलालभूयाये ।
जे इत्तियं न नायं परस्स पीडा न कायव्वा ॥२८०॥

परिहरति न मृत्युः पंडितं श्रोत्रियं वा,
धनकनकसमृद्धं बाहुवीर्यं नृपं वा ।
तपसि निरतमेतं सुस्थितं दुःस्थितं वा
वनगत इव वह्निः सर्वभक्षी कृतान्तः ॥२८१॥

जागरिया धम्मीणं अहम्मीणं च सुत्तया सेया ।
वच्छाहिवभइणीए जिणो कहिंसु जयंतीए ॥२८२॥

परपुंसि रता नारी भर्तारमनुवर्तते ।
तथा तत्त्वरतो योगी संसारमनुवर्तते ॥२४१॥

आलोअसु अइआरे वयाइं उच्चरसु खमसु जीवेसु ।
वोसिरसु भाविअप्पा अट्ठारस पावठाणाइं ॥२४२॥

चउसरणं दुक्कडगरिहणं च सुकडाणुमोअणं कुणसु ।
सुहभावणं अणसणं पञ्चनमुक्कारसरणं च ॥२४३॥

सर्वैः सर्वे मिथस्सर्वसंबन्धा लब्धपूर्विणः ।
साधर्मिकादिसंबन्धलब्धारस्तु मिताः क्वचित् ॥२४४॥

अणंतपावरासीओ जया उदयमागया ।
तया इत्थित्तणं पत्तं सम्मं जाणाहि गोयमा ॥२४५॥

जत्थ पुरे जिणभवणं समयविऊ साहुसावया जत्थ ।
तत्थ सया वसिअव्वं पउरजलं इंधणं जत्थ ॥२४६॥

अट्टमट्टं पि सिक्खिज्जा सिक्खियं न निरत्थयं ।
अट्टमट्टपसाएण खज्जए गुलतुंबयं ॥२४७॥

पंडितोऽपि वरं शत्रुः न मूर्खो हीतकारकः ।
वानरेण हतो राजा विप्रचोरेण रक्षितः ॥२४८॥

आम्रे निम्बे सुतीर्थे कचवरनिचये शुक्तिमध्येऽहिवक्त्रे,
औषध्यादौ विषद्रौ गुरुसरसि गिरौ पाण्डुभूकृष्णभूम्योः।
रुक्षुक्षेत्रे कषायद्रुमवनगहने मेघमुक्तं यथाम्भः,
तद्वत्पात्रेषु दानं गुरुवदनभवं वाक्यमायाति पाकम् ॥२४९॥

श्रूयतां धर्मसर्वस्वं श्रुत्वा चैवाऽवधार्यताम् ।
आत्मनः प्रतिकूलानि परेषां न समाचरेत् ॥२५०॥

ये स्त्रीशस्त्राक्षसूत्रादिरागाद्यङ्ककलङ्किताः ।
निग्रहानुग्रहपरास्ते देवाः स्युर्न मुक्तये ॥२५१॥

परपत्थणापवन्नं मा जणणि जणसु एरिसं पुत्तं ।
मा उअरेवि धरिज्जसु पत्थिअभंगो कओ जेण ॥२५२॥

नीचैर्गोत्रावतारश्चरमजिनपतेर्मल्लिनाथेऽबलात्वं,
आन्ध्यं श्रीब्रह्मदत्ते भरतनृपजयः सर्वनाशश्च कृष्णे ।

निर्वाणं नारदेऽपि प्रशमपरिणतिः स्यात् चिलातिसुतेऽपि;
त्रैलोक्याश्चर्यहेतुः जयति विजयिनी कर्मनिर्माणशक्तिः ॥

गगननगरकल्पं संगमं वल्लभानां,
जलदपटलतुल्यं यौवनं वा धनं वा ।
स्वजनसुतशरीरादीनि विद्युच्चलानि;
क्षणिकमिति समस्तं धिद्धि संसारवृत्तं ॥२५४॥

सुट्ठुवाइअं सुट्ठुगाइअं सुट्ठुनच्चिअं सामसुंदरि ।
अणुपालिय दीहराइया सुमिणान्ते मा पमायये ॥२५५॥
पत्थरेण हतो किवो तं पत्थरं डक्कुमिच्छइ ।
मिगारिओ सरं पप्प सरुप्पत्तिं विमग्गइ ॥२५६॥
न कयं दीणुद्धरणं न कयं साहम्मिआण वच्छल्लं ।
हिययम्मि वीअराओ न धारियो हारियो जम्मो ॥२५७॥
यावद् देहमिदं गदैर्न मृदितं नो वा जराजर्जरं,
यावत् त्वक्षकदम्बकं स्वविषयज्ञानावगाहक्षमम् ।
यावच्चायुरभंगुरं निजहिते तावत् बुधैर्यत्यताम् ;
कासारे स्फुटिते जले प्रचलिते पालिः कथं बध्यते ॥

साधुभ्यः साधुदानं रिपुजनसुहृदां चोपकारान् कुरु त्वं,
सौजन्यं बन्धुवर्गे निजहितमुचितं स्वामिकार्यं यथार्थं ।
कर्णान्ते तथ्यमेतत् कथयति भवतो लेखिनी भाग्यशालीन्;
नो चेत् नष्टेऽधिकारे मम मुखसदृशं तावकास्यं भवेद्धि ॥

आयुर्वर्षशतं नृणां परिमितं रात्र्या तदर्धीकृतं,
तस्यार्द्धस्य कदाचिदर्धमधिकं वार्धक्यबाल्ये गतं ।
शेषं रोगवियोगशोकमदनक्रोधादिभिर्व्याकुल-
स्यायुर्याति नरस्य तत्र कतमो यो धर्मकर्मक्षणः ॥२६०॥
सरागोऽपि हि देवश्चेत् गुरुरब्रह्मचार्यपि ।
कृपाहीनोऽपि धर्मः स्यात् कष्टं नष्टं हहा जगत् ॥२६१॥
तित्थयरो गणहारी सुरवइणो चक्कीकेसवा रामा ।
अवहरिआ हयविहिणा अवरजीवाण का वत्ता ॥२६२॥

उदकममृतकल्पं दग्धुराजीवितान्तं,
नहि कृतमुपकारं साधवो विस्मरन्ति ॥२१५॥

क्षीरेणात्मगतोदकाय स्वगुणाः दत्ताः पुरा तेऽखिलाः,
क्षीरे तापमवेक्ष्य तेन पयसा ह्यात्मा कृशानौ हुतः ।
गन्तुं पावकमुन्मनस्तदभवद् दृष्ट्वा तु मित्रापदं,
युक्तं तेन जलेन शाम्यति पुनर्मैत्री सतामीदृशी ॥२१६॥

राजन् मया निशीन्द्रेण, परद्रव्यापहारिणा ।
लुप्तं विधिकृतं कर्म, रत्नं रत्नेन योजितं ॥२१७॥

वसुधाभरणं पुरुषाः पुरुषाभरणं प्रधानतरलक्ष्मीः ।
लक्ष्म्याभरणं दानं, दानाभरणं सुपात्रं च ॥२१८॥

एकाक्षरप्रदातारं, यो गुरुं नाभिमन्यते ।
श्वानयोनिं शतं गत्वा, चांडालेष्वपि जायते ॥२१९॥

नाहं काको महाराज, हंसोऽहं विमले जले ।
नीचसंगप्रसंगेन, मृत्युरेव न संशयः ॥२२०॥

दो पुरिसे धरउ धरा, अहवा दोहिंपि धारिआ वसुहा ।
उवयारे जस्स मई, उवयरियं जो न पम्हुसइ ॥२२१॥

न धर्मचिंता गुरुदेवभक्तिर्येषां न वैराग्यलवोऽपि चित्ते ।
तेषां प्रसूः क्लेशफलः पशूनामिवोद्भवः स्यादुदरंभरीणाम् ॥

ओहावसि पहावसि, ममं चेव निरक्खसि ।
लक्खिओ ते अभिप्पाओ, जवं भक्खेसि गद्दहा ॥२२३॥

अओ गया तओ गया, जोइज्जंति न दिसई ।
अम्मे न दिट्ठी तुम्मे न दिट्ठी, अगडे छूढा अणुल्लिआ ॥

सुकुमालकोमलभद्दलया, तुम्हेरत्ति हिंडणसीलणया ।
अम्ह पसाओ नत्थि ते भयं, दिहपिट्ठाओ तुम्ह भयं ॥२२५॥

एगदिने जे देवा, चवंति तेसिं पि माणुसा थोवा ।
कत्तो मे मणुयभवो, इति सुरवरो दुहिओ ॥२२६॥

अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः ।
ज्ञानलवदुर्विदग्धं, ब्रह्मापि तं नरं न रंजयति ॥२२७॥

सो हु तवो कायव्वो जेण मणो मंगुलं न चिंतेइ ।
जेण न इंदियहाणी जेण य जोगा न हायंति ॥२२८॥

लक्ष्मीः सुवर्णरूपाऽपि, पाणिपादेषु योज्यते ।
भूषयत्यन्तरात्मानं, वर्णरूपाऽपि भारती ॥२२९॥

जा जा पडई अवत्थडी, सा सा सहई शरीर ।
फूलह विढिंहि दुमीओ, घाणइ वहइ करीर ॥२३०॥

मूर्खस्य पञ्च चिह्नानि, गर्वी दुर्वचनी तथा ।
हठी चाप्रियवादी च, परोक्तं नैव मन्यते ॥२३१॥

इहोपपत्तिर्मम केन कर्मणा, क्व च प्रयातव्यमितो भवादिति ।
विचारणा यस्य न जायते हृदि, कथं स धर्मप्रवणो भविष्यति ॥

देवा विसयपसत्ता नेरइआ विविहदुःखसंतत्ता ।
तिरिआ विवेगविकला मणुआणं धम्मसामग्गी ॥२३३॥

अक्खाणसणी कम्माण मोहणी तह वयाण बंभवयं ।
गुत्तीण य मणगुत्ती चउरो दुक्खेण जिप्पंति ॥२३४॥

किं ते च कार्यं परदोषदृष्ट्या किं ते च कार्यं परचिंतया च ।
वृथा कथं खिद्यसि बालबुद्धे ! कुरु स्वकार्यं त्यज सर्वमन्यत् ॥

देवं श्रेणिकवत् प्रपूजय गुरुं वन्दस्व गोविन्दवत् ,
दानं शीलतपःप्रसङ्गसुभगां चाभ्यस्य सद्भावनाम् ।
श्रेयांसश्च सुदर्शनश्च भगवानाद्यः स चक्री यथा,
धर्मे कर्मणि कामदेववदहो चेतश्चिरं स्थापय ॥२३६॥

रत्तो दुट्ठो मूढो पूव्वं वुग्गाहिओ अ चत्तारि ।
एए धम्माणरिहा अरिहो पुण होइ मज्झत्थो ॥२३७॥

संतोषस्त्रिषु कर्तव्यः स्वदारे भोजने धने ।
त्रिषु नैव च कर्तव्यः दाने चाध्ययने तपे ॥२३८॥

न सा जाई न सा जोणी न तं ठाणं न तं कुलं ।
न जाया न मुआ जत्थ सव्वे जीवा अणंतसो ॥२३९॥

यौवनं धनसंपत्तिः प्रभुत्वमविवेकिता ।
एकैकमप्यनर्थाय किं पुनस्तच्चतुष्टयम् ॥२४०॥

धनमर्जय काकुत्स्थ ! धनमूलमिदं जगत्।
अन्तरं नैव पश्यामि निर्धनस्य मृतस्य च ॥१९४॥

माता यदि विषं दद्यात् पिता विक्रयते सुतम्।
राजा हरति सर्वस्वं का तत्र परिदेवना ॥१९५॥

कियन्मात्रं जलं विप्र ! जानुदघ्नं नराधिप !
इदृशी किमवस्था ते नहि सर्वे भवादृशाः ॥१९६॥

विना गुरुभ्यो गुणनीरधिभ्यो, जानाति तत्त्वं न विचक्षणोऽपि।
आकर्णदीर्घोज्वललोचनोऽपि, दीपं विना पश्यति नान्धकारे॥

करिष्यामि करिष्यामि करिष्यामीति चिन्तया।
मरिष्यामि मरिष्यामि मरिष्यामीति विस्मृतम् ॥१९८॥

गतानुगतिको लोको न लोकः पारमार्थिकः।
पश्य मूर्खेण लोकेन हारितं ताम्रभाजनम् ॥१९९॥

क्षमाखड्गं करे यस्य दुर्जनो किं करिष्यति।
स्थंडिले पतितो वह्निः स्वयमेवोपशाम्यति ॥२००॥

काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमतां।
व्यसनेन तु मूर्खाणाम् निद्रया कलहेन वा ॥२०१॥

गुणगणकथास्तावत्तावत् विलासकुतूहलम्,
स्मरपरिचयस्तावत्तावत् त्रपापरिशीलनम्।
वचनरचनास्तावत्तावत् मतिश्च विजृंभते,
जठरपिठरी सेयं यावत् कथंचन पूरिता ॥२०२॥

दीर्घायुर्भव भण्यते यदि पुनस्तन्नारकाणामपि–
सौख्यार्थं धनवान् भवेद्यदि पुनस्तत् म्लेच्छकानामपि।
संतानाय च पुत्रवान् भव पुनस्तत् कुर्कुटानामपि
तस्मात् सर्वसुखप्रदोऽस्तु भवतां श्रीधर्मलाभः श्रिये ॥२०३॥

अवश्यं यातारश्चिरतरमुषित्वाऽपि विषया,
वियोगे को भेदस्त्यजति न जनो यत् स्वयममून्।
व्रजन्तः स्वातन्त्र्यादतुलपरितापाय मनसः,
स्वयं त्यक्ता ह्येते शमसुखमनन्तं विदधति ॥२०४॥

रसातलं यातु तदत्र पौरुषं, कुनीतिरेषाऽशरणो ह्यदोषवान्।
निहन्यते यत् बलिनापि दुर्बलो, हहा महाकष्टमराजकं जगत्॥
एषा तटाकमिषतो वरदानशाला,
मत्स्यादयो रसवती प्रगुणा सदैव।
पात्राणि यत्र बकसारसचक्रवाकाः,
पुण्यं कियत् भवति तत्र वयं न विद्मः॥२०६॥
किं नन्दी किं मुरारिः किमुत सुरपतिः किं नलः किं कुबेरः,
किंवा विद्याधरोऽसौ किमु रतिरमणः किं विधुः किं विधाता।
नायं नायं न चायं न खलु नहि नवा नापि नासौ न चैषः,
क्रीडां कर्तुं प्रवृत्तः स्वयमिह हि हले भूपतिर्भोजदेवः॥२०७॥
आकारैरिङ्गितैर्गत्या चेष्टया भाषणेन च।
नेत्रवक्त्रविकारैश्च लक्ष्यतेऽन्तर्गतं मनः॥२०८॥
एह्यागच्छ समाविशासनमिदं प्रीतोऽस्मि ते दर्शनात्,
का वार्ता पुरि दुर्बलोऽसि च कथं कस्माच्चिरं दृश्यसे।
इत्येवं गृहमागतं प्रणयिनं ये भाषयन्त्यादरात्।
तेषां युक्तमशंकितेन मनसा गन्तुं गृहं सर्वदा॥२०९॥
क्लिश्यन्ते केवलं स्थूलाः सुधीस्तु फलमश्नुते।
ममन्थ शंकरः सिन्धुं रत्नान्यापुर्दिवौकसः॥२१०॥
जीर्णे भोजनमात्रेयः कपिलः प्राणिनां दया।
बृहस्पतिरविश्वासः पञ्चालः स्त्रीषु मार्दवम्॥२११॥
चौरश्चौरापको मंत्री, भेदज्ञः काणकः क्रयी।
अन्नदः स्थानदश्चैव, चौरः सप्तविधः स्मृतः॥२१२॥
पातु वो हेमगोपालः दण्डकम्बलमुद्वहन्।
षड्दर्शनपशुग्रामं, चारयन् जैनगोचरे॥२१३॥
यस्य बुद्धिर्बलं तस्य, निर्बुद्धेश्च कुतो बलम्।
वने सिंहो मदोन्मत्तः, शशकेन निपातितः॥२१४॥
प्रथमवयसि पीतं, तोयमल्पं स्मरन्तः,
शिरसि निहितभारा नालिकेरा नराणाम्।

हस्ते नरकपालं ते, मदिरामांसभक्षिणि ।
भानुः पृच्छति मातङ्गि ! किं तोयं दक्षिणे करे ॥१७१॥

मित्रद्रोही कृतघ्नश्च स्तेयी विश्वासघातकः ।
कदाचिच्चलितो मार्गे तेनेयं क्षिप्यते छटा ॥१७२॥

कूटसाक्षी मृषावादी पक्षपाती झगड्डके ।
कदाचिच्चलितो मार्गे तेनेयं क्षिप्यते छटा ॥१७३॥

मृत्योर्बिभेषि किं वीर ! भीतं मुञ्चति नो यमः ।
अजातं नैव गृह्णाति कुरु यत्नमजन्मनि ॥१७४॥

दिदृक्षुः भिक्षुरायातो द्वारि तिष्ठति वारितः ।
हस्तन्यस्तचतुःश्लोको किंवाऽऽगच्छति गच्छति ॥१७५॥

वामदेवेन मित्रण रूपसेनो वनान्तरे ।
घोरनिद्राप्रसंगेन लक्षलोभान्निपातितः ॥१७६॥

आतुरे व्यसनप्राप्ते, दुर्भिक्षे शत्रुसंकटे ।
राजद्वारे श्मशाने च, यस्तिष्ठति स बांधवः ॥१७७॥

उढो गर्भः प्रसवसमये, सोढमप्युग्रशूलं,
पथ्याहारैः स्नपनविधिभिः स्तन्यपानप्रयत्नः ।
विष्टामूत्रप्रभृतिमलिनैः कष्टमासाद्य सद्यः,
त्रातः पुत्रः कथमपि यया स्तूयतां सैव माता ॥१७८॥

सिंहादेकं बकादेकं, शिक्षेच्चत्वारि कुर्कुटात् ।
वायसात् पञ्च शिक्षेत, षट् शुनस्त्रीणि गर्दभात् ॥१७९॥

विहाराहारव्याहारव्यवहारास्तपस्विनाम् ।
गृहिणां तु व्यवहार एव शुद्धो विलोक्यते ॥१८०॥

विश्वामित्रपराशरप्रभृतयो ये चाम्बुपत्राशिन-
स्तेऽपिस्त्रीमुखपंकजं सुललितं दृष्ट्वैव मोहं गताः ।
आहारं सघृतं पयोदधियुतं भुञ्जन्ति ये मानवा-
स्तेषामिन्द्रियनिग्रहः कथमहो दम्मः समालोक्यताम् ॥
सिंहो बली द्विरदशूकरमांसभोजी,
संवत्सरेण रतिमेति किलैकवारम् ।

पारापतः खरशिलाकणभोजनोऽपि,
कामी भवत्यनुदिनं वद कोऽत्र हेतुः ॥१८२॥

सर्वेऽपि सन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चित् पापमाचरेत् ॥१८३॥

अतिलोभो न कर्तव्यो लोभो नैव च नैव च ।
अतिलोभप्रसादेन सागरो सागरं गतः ॥१८४॥

वलं जगद्ध्वंसनरक्षणक्षमं, कृपा च किं संगमके कृतागसि ।
इतीव संचित्य विमुच्य मानसं,रुषैव रोषस्तव नाथ निर्ययौ ॥

वाह्वोः रुधिरमापीतं, भक्षितं मांसमुरुजम् ।
भागीरथ्यां पतिः क्षिप्तः साधु साधु पतिव्रते ॥१८६॥

रामे प्रव्रजनं वलेर्नियमनं पाण्डोः सुतानां वने,
वृष्णीनां निधनं नलस्य नृपते राज्यात् परिभ्रंशनम् ।
कारागारनिषेवणं च मरणं सञ्चिन्त्य लंकेश्वरे,
सर्वं कालवशादवाप्स्यति जनः कं कं परित्रायते ॥१८७॥

मान्धाता स महीपतिः कृतयुगालङ्कारभूतो गतः,
सेतुर्येन महोदधौ विरचितः क्वासौ दशास्यान्तकः ।
अन्ये चापि युधिष्ठिरप्रभृतयो दिवं गता भूपते !,
नैकेनापि समं गता वसुमती मन्ये त्वया यास्यति ॥१८८॥

रे रे मंडक मा रोदीर्यदहं खंडितोऽनया ।
रामरावणमुञ्जाद्याः स्त्रीभिः के के न खंडिताः ॥१८९॥

सुवंशजोप्यकृत्यानि कुरुते प्रेरितः स्त्रिया ।
स्नेहलं दधि मन्थाति पश्य मन्थानको न किम् ॥१९०॥

रे रे यन्त्रकमारोदीः कं कं न भ्रमयत्यमूः ।
भ्रूचापोत्क्षेपमात्रेण कराकृष्टस्य का कथा ॥१९१॥

दीवा निरीक्ष्य वक्तव्यं रात्रौ नैव च नैव च ।
सञ्चरन्ति महाधूर्ता वने वररुचिर्यथा ॥१९२॥

स एव त्वं स एवाहं स एव च तवाश्रमः ।
आदरं शिथीलीकृत्य पुनः किमयमादरः ॥१९३॥

वीतरागं स्मरन् योगी, वीतरागत्वमश्नुते ।
ईलिका भ्रमरीभीता, ध्यायन्ती भ्रमरी यथा ॥१४७॥

धन्या दृष्टिरियं यया विमलया दृष्टो भवान् प्रत्यहं,
धन्याऽसौ रसना यया स्तुतिपथं नीतो जगद्वत्सलः ।
धन्यं कर्णयुगं वचोऽमृतरसं पीतं मुदा येन ते,
धन्यं हृत् सततं च येन विशदस्त्वन्नाममन्त्रो धृतः ॥१४८॥

आत्मानं रथिनं विद्धि, शरीरं रथमेव तु ।
बुद्धिं तु सारथिं विद्धि, मनः प्रग्रहमेव च ॥१४९॥

उत्तमं प्रणिपातेन, शूरं भेदेन योजयेत् ।
नीचमल्पप्रदानेन, सदृशं च पराक्रमैः ॥१५०॥

औषधेन विना व्याधिः पथ्यादेव निवर्त्तते ।
न तु पथ्यविहीनस्य औषधानां शतैरपि ॥१५१॥

न चौरहार्यं न च राजहार्यं, न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि ।
व्यये कृते वर्धत एव नित्यं, विद्याधनं सर्वधनप्रधानम् ॥१५२॥

नानाशास्त्रसुभाषितामृतरसैः श्रोत्रोत्सवं कुर्वतां,
येषां यान्ति दिनानि पण्डितजनव्यायामखिन्नात्मनाम् ।
तेषां जन्म च जीवितं च सफलं तैरेव भूर्भूषिता,
शेषैः किं पशुभिर्विवेकरहितैर्भूभारभूतैर्नरैः ॥१५३॥

राज्ञि राष्ट्रकृतं पापं राज्ञः पापं पुरोहिते ।
भर्त्तरि स्त्रीकृतं पापं शिष्यपापं गुरावपि ॥१५४॥

मृत्युः शरीरगोप्तारं रक्षितारं धनं धरा ।
दुश्चारिणीव हसति स्वपतिं पुत्रवत्सलम् ॥१५५॥

देयं स्तोकादपि स्तोकं न व्यपेक्षो महोदयः ।
इच्छानुसारिणी शक्तिः कदा कस्य भविष्यति ॥१५६॥

श्वःकार्यमद्य कुर्वीत पूर्वाह्णे चापराह्णिकम् ।
नहि प्रतीक्षते मृत्युः कृतमस्य नवा कृतम् ॥१५७॥

चवला मइलणसीला, सिणेहपरिपूरियावि तावेइ ।
दीवयसिहव्व महिला, लद्धपसरा भयं देइ ॥१५८॥

चर्मास्थिमज्जान्त्रवसास्रमांसामेध्याद्यशुच्यस्थिरपुद्गलानाम् ।
स्त्रीदेहपिण्डाकृतिसंस्थितेषु स्कंधेषु किं पश्यसि रम्यमात्मन् ॥
विलोक्य दूरस्थममेध्यमल्पं जुगुप्ससे मोटितनासिकस्त्वम् ।
भृतेषु तैरेव विमूढ ! योषावपुष्षु तत्किं कुरुषेऽभिलाषम् ॥
अमेध्यभस्त्रा वहुरन्ध्रनिर्यन्मलाविलोद्यत्कृमिजालकीर्णा ।
चापल्यमायानृतवञ्चिका स्त्री संस्कारमोहान्नरकाय भुक्ता ॥
कुरंगमातंगपतंगभृंगा मीना हताः पञ्चभिरेव पञ्च ।
एकः प्रमादी स कथं न हन्यात् यः सेवते पञ्चभिरेव पञ्च ॥
लालिज्जंते दोसा ताडिज्जंते गुणा वहू हुंति ।
गयवसभतुरंगाण व तो होज्ज सुसिक्खपरिवारो ॥१६३॥
उत्तमाः स्वगुणैः ख्याता मध्यमास्तु पितुर्गुणैः ।
अधमा मातुलैः ख्याताः श्वसुरैरधमाधमाः ॥१६४॥
अलसायंतेणवि सज्जणेण जे अक्खरा समुल्लविआ ।
ते पत्थरटंकुक्कीरिय व्व नहु अन्नहा हुंति ॥१६५॥

रागपदे प्रेमपदे लोभपदेऽहंकृतेः पदे स्वपदे ।
प्रीतिपदे कीर्तिपदे नहि कैर्द्रव्यव्ययः क्रियते ॥१६६॥
क्षेत्रं रक्षति चञ्चा सौधं लोलत्पटी कणान् रक्षा ।
दन्तात्ततृणं प्राणान् नरेण किं निरुपकारेण ॥१६७॥
नित्यानन्दपदप्रयाणसरणी श्रेयोऽवनीसारणी ।
संसारार्णवतारणैकतरणी विश्वर्द्धिविस्तारिणी ।
पुण्यांकूरभरप्ररोहधरणी व्यामोहसंहारिणी,
प्रीत्यै कस्य न तेऽखिलार्तिहरणी मूर्तिर्मनोहारिणी ॥१६८॥
वरं विहर्तुं सह पन्नगैर्भवेच्छठात्मभिर्वा रिपुभिः सहोषितुम् ।
अधर्मयुक्तैश्चपलैरपंडितैर्न पापमित्रैः सह वर्त्तितुं क्षमम् ॥१६९॥
पापान्निवारयति योजयते हिताय,
गुह्यं च गूहति गुणान् प्रकटीकरोति ।
आपद्गतं च न जहाति ददाति काले ।
सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदन्ति सन्तः ॥१७०॥

संत्यज्य लोकचिन्तामात्मपरिज्ञानचिन्तनेऽभिरतः ।
जितलोभरोषमदनः सुखमास्ते निर्भरं साधुः ॥१२४॥

दया भूतेषु वैराग्यं, विधिवत् गुरुपूजनम् ।
विशुद्धा शीलवृत्तिश्च, पुण्यं पुण्यानुबन्ध्यदः ॥१२५॥

क्षुद्रो लोभरतिर्दीनो, मत्सरी भयवान् शठः ।
अज्ञो भवाभिनन्दी स्याद्, निष्फलारंभसंगतः ॥१२६॥

दशार्णभद्रादपरो न मानी, श्रीशान्तिनाथादपरो न दानी ।
श्रीशालिभद्रादपरो न भोगी, श्रीस्थूलभद्रादपरो न योगी ॥

शालीभद्रोऽपि मेऽधीशः स्थूलभद्रः पितुर्मृतौ ।
विरक्तः कार्तिको दूनो, मेतार्यस्तु विगोपितः ॥१२८॥

पडिलेहण पमज्जण भिक्खरिआ लोअ भुंजणा चेव ।
पत्तगधुवण विआरग थंडिल्ला वसंथईया ॥१२९॥

अन्नं पानमथौषधं बहुविधं धर्मध्वजः कंबलं,
वस्त्रं पात्रमुपाश्रयश्च विविधो दण्डादिधर्मोपधिः ।
शस्तं पुस्तकपीठकादि घटते, धर्माय यच्चापरं,
देयं दानविचक्षणैस्तदखिलं मोक्षार्थिने भिक्षवे ॥१३०॥

जो देइ ओसहाईं मुणीण मणवयणकायगुत्ताणं ।
सो सुद्धभावविभवो भवे भवे होइ नीरोगो ॥१३१॥

आलस्स मोहा वन्ना, थंभा कोहा पमाय किविणत्ता ।
भयसोगा अन्नाणा, वक्खेव कुरुहणा रमणा ॥१३२॥

उत्तमा आत्मचिन्ता च, मोहचिन्ता च मध्यमा ।
अधमा विषयचिन्ता च, परचिन्ताऽधमाधमा ॥१३३॥

चक्कीदुगं हरिपणगं, पणगं चक्की य केसवो चक्की ।
केसवचक्की केसव, दुचक्की केसवचक्की य ॥१३४॥

जत्थ य विसयविराओ, कसायचाओ गुणेसु अणुराओ ।
कियासु अप्पमाओ, सो इय सीवसुहोवाओ ॥१३५॥

शक्रं वज्रधरं, बलं हलधरं, विष्णुं च चक्रायुधम्,
स्कन्दं शक्तिधरं, श्मशाननिलयं, रुद्रं त्रिशूलायुधम् ।

एतान् दोपभयार्दितान् गतघृणान् बालान् विचित्रायुधान्
नानाप्राणिषु चोद्यतप्रहरणान् कस्तान्नमस्येद् वुधः ॥
स्त्रीसंगं काममाचष्टे द्वेषं चायुधसंग्रहः,
व्यामोहं चाक्षसूत्रादिरशौचं च कमंडलुः ।
न सर्वज्ञा न नीरागाः शंकरब्रह्मविष्णवः,
प्राकृतेभ्यो मनुष्येभ्योप्यसमञ्जसवृत्तितः ॥१३७॥
जानन्ति कामान्निखिलाः ससंज्ञाः,
अर्थं नराः कर्म च केऽपि धर्मम् ।
जैनं च केचित् गुरुदेवशुद्धं,
केचित् शिवं केऽपि च केऽपि साम्यम् ॥१३८॥
आययणं जो भंजइ, पडिवन्नं धणं न देइ देवस्स ।
नस्संतं समुविक्खइ, सो वि हु परिभमइ संसारे ॥१३९॥
अपकारिणि कोपश्चेत्, कोपे कोपः कथं न ते ।
धर्मार्थकाममोक्षाणाम्, प्रसह्य परिपन्थिनि ॥१४०॥

दिने दिने मंजुलमंगलावलिः, सुसंपदः सौख्यपरंपरा च ।
इष्टार्थसिद्धिर्बहुला च बुद्धिः, सर्वत्र सिद्धिः सृजतां सुधर्मं ॥
मन एव मनुष्याणां कारणं वंधमोक्षयोः ।
वंधस्तु विपयासंगे, मुक्तेर्निर्विपयं मनः ॥१४२॥
मणमरणे इंदियमरणं, इंदियमरणे मरंति कम्माइं ।
कम्ममरणेण मुक्खो, तम्हा मणमारणं विंति ॥१४३॥
शिष्टे संगः श्रुतौ रंगः, सद्ध्याने धीधृतौ मतिः ।
दाने शक्तिर्गुरौ भक्तिः पडेते सुकृताकराः ॥१४४॥
महाव्याधिग्रस्तः शटितवसनो दीनवदनो,
बुभुक्षाक्षामात्मा परगृहशतप्रेक्षणपरः ।
सुदुःखार्तो लोके भ्रमति हि भवे ये न कुधिया,
न सद्भक्त्या ध्यातो ननु जिनपतिश्चिन्तितफलः ॥१४५॥
जगत्प्रभावं कलितात्मभावं, स्वच्छस्वभावं हतपापभावम् ।
देवेन्द्रवन्द्यं जगतां सुनन्द्यं, शंखेश्वरं पार्श्वजिनं प्रवन्दे ॥१४६॥

पिता दासो दासो भवति जनको बन्धुरहितो ।
रिपुर्बन्धुर्माता भवति दुहिता साऽपि जननी ॥
अनिष्टः स्यादिष्टः परिणमति शर्माऽसुखतया,
जनो धिक् संसारे तदपि रमति नो विरमति॥९९॥

यथा लाभस्तथा लोभो, लाभाल्लोभः प्रवर्द्धते ।
स्वर्णमाषद्वयीकार्यं, न मे कोट्यापि निष्ठितम् ॥१००॥

दित्तो अणिसणिज्जं, सुसाहुणो कुणइ कब्बुरं चरणं ।
जम्मंतरम्मि अप्पाउयं च अप्पाणमवि पायं ॥१०१॥

एवं कुणइ कुपत्ते, असणाइ एसणिज्जमवि दिंतो ।
पावपयडीओ सव्वा, दढबंधा सिथिलबंधावि ॥१०२॥

केसिं च होइ चित्तं, वित्तं अन्नेसिं उभयमन्नेसिं ।
चित्तं वित्तं पत्तं, तिन्निवि जेसिं तु ते धन्ना ॥१०३॥

करुणाइ परिक्खाए, लोभेण भयेण अमरिसेणं वा ।
जस पसिणट्ठा दाणं, अरिहंति कयावि नहु मुणिणो ॥१०४॥

यत्सन्तोषसुखं यदिन्द्रियदमो यच्चेतसः शान्तता,
यद्दीनेषु दयालुता यदपि गीः सत्यामृतस्यन्दिनी ।
शौर्यं धैर्यमनार्यसङ्गविरतिर्या संगतिः सज्जने–
ष्वेते ते परिणामसुन्दरतराः सर्वे विवेकाङ्कुराः ॥१०५॥

दानानि शीलानि तपांसि पूजा, सत्तीर्थयात्रा प्रवरा दया च ।
सुश्रावकत्वं व्रतपालनं च, सम्यक्त्वमूलानि महाफलानि ॥

पियमाइवच्चभज्जासयणसहिदेहनाइधणवग्गा ।
गुरुदेवदिट्ठिरागा मोहट्ठाणाणि भयहेऊ ॥१०७॥

जगज्जन्तुनिस्तारणे यानपात्रं, शमारामविश्रामसंलीनचित्तम् ।
नतानेकनाकीन्द्रपादारविन्दं, स्तुवे स्वामिसीमन्धरं देवदेवम् ॥

जन्मदुःखं जरादुःखं, मृत्युदुःखं पुनः पुनः ।
संसारसागरे दुःखं, तस्माज्जागृत जागृत ॥१०९॥

माता नास्ति पिता नास्ति, नास्ति भ्राता सहोदरः ।
अर्थो नास्ति गृहं नास्ति, तस्माज्जागृत जागृत॥११०॥

आशा हि लोकान् बध्नाति, कर्मणा बहुचिंतया।
आयुःक्षयं न जानाति, तस्माज्जागृत जागृत ॥१११॥

जिनभक्तिर्गुरुनमनं, दानं शीलं तपः श्रुतं ध्यानम्।
संवेगश्च प्रत्यहमिति कार्यं श्रावकैः सद्भिः ॥११२॥

सर्वज्ञो हृदि वाचि तद्गुणगणः काये च देशव्रतं,
धर्मे तत्परता परपरिणतौ बोधो बुधश्लाघ्यता।
प्रीतिः साधुषु बन्धुता बुधजने जैने रतिः शासने,
यस्यैवं जनरञ्जको गुणगणः स श्रावकः पुण्यभाक् ॥११३॥

पञ्चैतानि पवित्राणि, सर्वेषां धर्मचारिणाम्।
अहिंसा सत्यमस्तेयं, त्यागो मैथुनवर्जनम् ॥११४॥

साहूणं दंसणेणं, नासइ पावं असंकिया भावा।
फासुयदाणे निज्जर, अणुग्गहो नाणमाईणं ॥११५॥

भइभेया पुव्वोग्गह संसग्गीए व अभिनिवेसेण।
चउहा खलु मिच्छत्तं साहूणमदंसणेणहवा ॥११६॥

मइभेएण जमाली पुव्वुग्गहियंमि हवइ गोविंदो।
संसग्गि सागभिक्खू गोट्ठामहिलो अभिनिवेसे ॥११७॥

इहपरलोएसु हिओ, सुव्ववहारी गुरू ण मोत्तव्वो।
अणुसिट्ठिमुवालंभं, उवग्गहं चेव जो कुणइ ॥११८॥

जो भद्दओ वि ण कुणइ, दिंतो सीसाण वत्थपत्ताई।
सारणय सो ण गुरू, किं पुण पक्खेण जं भणिअं ॥११९॥

जीहाए वि लिहंतो, ण भद्दओ जत्थ सारणा णत्थि।
दंडेणवि ताडतो, स भद्दओ सारणा जत्थ ॥१२०॥

जह सरणमुवगयाणं, जीविअववरोवणं नरो कुणइ।
एवं सारणिआणं, आयरिओऽसारओ गच्छे ॥१२१॥

ओसन्नोवि विहारे, कम्मं सोहेइ सुलहबोही य।
चरणकरणविसुद्धं, उववूहंतो परूवंतो ॥१२२॥

जो जेण सुद्धधम्मम्मि, ठाविओ संजए गिहिणा वा।
सो चेव तस्स जाणह, धम्मगुरू धम्मदाणाओ ॥१२३॥

परिअट्टिए अभिहडे उब्भिन्ने मालोहडे इय ।
अच्छिज्जे अणिसिट्ठे अज्झोयरए य सोलसमे ॥७५॥
धाई दूई निमित्ते आजीववणीमगे तिगिच्छा य ।
कोहे माणे माया लोभे य हवंति दस एए ॥७६॥
पुव्विपच्छासंथव विज्जा मंते य चुन्नयोगे य ।
उप्पायणाइ दोसा सोलसमे मूलकम्मे य ॥७७॥
कामरागस्नेहरागाविषत्करनिवारणौ ।
दृष्टिरागस्तु पापीयान् दुरुच्छेदः सतामपि ॥७८॥
देवदाणवगंधव्वा जक्खरक्खस्सकिंन्नरा ।
बंभयारिं नमस्संति दुक्करं जे करंति ते ॥७९॥
कुरंडरंडत्तणदुहगाई वञ्झंतनिंदुविसकन्नगाई ।
जम्मन्तरे खंडियसीलभावा नाऊण कुज्जा दढसीलभावं ॥८०॥
इच्छा मिच्छा तहक्कारो आवस्सिआ य निसिहीया ।
आपुच्छणा य पडीपुच्छा छन्दणा य निमंतणा ॥
उवसंपया य काले सामायारी भवे दसहा ॥८१॥

श्रीमज्जैनगृहे जिनप्रतिकृतौ जैनप्रतिष्ठाविधौ,
श्रीजैनस्नपने जिनार्चनविधौ श्रीसंघपूजादिके ।
श्रीजैनागमलेखने च सततं श्रीतीर्थयात्रादिके,
येषां स्वं विनियोगमेति धनिनां धन्यास्त एव क्षितौ ॥८२॥
जीर्णोद्धारः श्रुतपरिमलामोदितात्मन्यजस्रं,
पात्रे दानं भगवति जिनाधीश्वरे नित्यभक्तिः ।
दीनानाथोद्धरणमनिशं विश्वविश्वोपकारः,
प्राणित्राणं फलमिदमहो चञ्चलायाः श्रियोऽस्याः ॥८३॥
धर्मे यत्नः शुभा बुद्धिः सारासारत्वनिर्णयः ।
हेयोपादेयविज्ञानं संवेगोपशमौ श्रुते ॥८४॥
न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति, न मूकतां नैव जडस्वभावम् ।
नैवान्धतां बुद्धिविहीनतां च ये लेखयन्त्यागमपुस्तकानि ॥
दिट्ठे तुह मुहकमले, तिन्निवि णिट्ठाइ निरवसेसाइं ।
दारिद्दं दोहग्गं जम्मंतरसंचियं पावं ॥८६॥

भववीजांकुरजनना, रागाद्याः क्षयमुपागता यस्य ।
ब्रह्मा वा विष्णुर्वा हरो जिनो वा नमस्तस्मै ॥८७॥

किं राज्येन धनेन धान्यनिचयैर्देहस्य सद्भूषणैः,
पांडित्येन भुजावलेन महता वाचां पटुत्वेन च ।
जात्याऽप्युत्तमया कुलेन शुचिना शुभ्रैर्गुणानां गणै,-
रात्मा चेन्न विमोचितोऽतिगहनात् संसारकारागृहात् ॥८८॥

मिच्छे सासाणे वा अविरयसंमंमि अहव गहिअंमि ।
जंति जिआ परलोए सेसिक्कारस गुणे मुत्तुं ॥८९॥

अक्षुद्रो रूपसौम्यो विनयनययुतो क्रूरताशाठ्यमुक्तो,
मध्यस्थो दीर्घदर्शी परहितनिरतो लब्धलक्षः कृतज्ञः ।
सद्दाक्षिण्यो विशेषी सदयगुणरुचिः सत्कथः पक्षमुक्तो,
वृद्धार्हो लज्जनो यः शुभजनदयितो धर्मरत्नस्य योग्यः ॥९०॥

टुंटा मुंगा अंधा दारिद्दा घोरदुःखवाहुल्ला ।
सूलाभिन्नसरीरा साहुअसाहूण निंदाए ॥९१॥

जह तुब्भे तह अम्हे तुम्हेवि य होइ जहा अम्हे ।
अप्पाहेइ पडंतं पंडुअपत्तं किसलयाणं ॥९२॥

नैगमः संग्रहश्चैव व्यवहारर्जुसूत्रकौ ।
शब्दः समभिरूढाख्य एवम्भूतश्च सप्त ते ॥९३॥

नवकारेण विवोहो, अणुसरणं सावगो वयाइं मे ।
जोगो चिइवंदणमो, पच्चक्खाणं च विहिपुव्वं ॥९४॥

तह चेईहरगमणं, सक्कारो वंदणं गुरुसगासे ।
पच्चक्खाणं सवणं, जइपुच्छा उचियकरणिज्जं ॥९५॥

तणसंथारनिसण्णोवि, मुणिवरो भट्ठरागमयमोहो ।
जं पावइमुत्तिसुहं, कत्तो तं चक्कवट्टीवि ॥९६॥

जं विसयविरत्ताणं, सोक्खं सज्झायभावियमईणं ।
तं मुणइ मुणिवरो चिय, अणुहवओ न ऊण अण्णोत्ति ॥९७॥

निर्जितमदमदनानां, वाक्कायमनोविकाररहितानाम् ।
विनिवृत्तपराशानामिहैव मोक्षः सुविहितानाम् ॥९८॥

पुरिसेण सहगयाए तेसिं जीवाण होइ उद्दवणं ।
वेणुअदिट्ठंतेणं तत्ताइसिलागनाएण ॥५०॥
इत्थीण जोणीमज्झे गब्भगयाइं हवंति जे जीवा ।
उप्पज्जंति चयंति य समुच्छिमा असंखया भणिया ॥५१॥

मेहुणसन्नारुढो नवलक्खं हणेइ सुहुमजीवाणं ।
तित्थयरेणं भणियं सद्दहियव्वं पयत्तेणं ॥५२॥

तित्थयरत्तं सम्मत्तखाइयं सत्तमीइ तइयाए ।
वंदणएणं विहिणा बद्धं च दसारसीहेणं ॥५३॥

सेयम्बरो य आसम्बरो य बुद्धो व अहव अन्नो वा ।
समभावभाविअप्पा लहइ मुक्खं न संदेहो ॥५४॥

सम्मत्तंमि उ लद्धे पलियपहुत्तेण सावओ हुज्जा ।
चरणोवसमखयाणं सागरसंखंतरा हुंति ॥५५॥

दयां विना देवगुरुक्रमार्चा, तपांसि सर्वेन्द्रिययन्त्रणानि ।
दानानि शास्त्राध्ययनानि सर्व, सैन्यं गतस्वामि यथा वृथैव ॥

श्रद्धालुतां श्राति पदार्थचिन्तनात्,
धनानि पात्रेषु वपत्यनारतम् ।
कीरत्यपुण्यानि सुसाधुसेवना,
दतोऽपि तं श्रावकमाहुरुत्तमाः ॥५७॥

अट्ठेव य अट्ठसया, अट्ठसहस्स च अट्ठकोडीओ ।
जो गुणइ अट्ठलक्खे, सो तइअभवे लहइ सिद्धिं ॥५८॥

व्यसनानि सन्ति बहुशो, व्यसनद्वयमेव साधुमन्येऽहम् ।
विद्याऽभ्यसनव्यसनम्, अथवा जिननाथसेवनव्यसनम् ॥५९॥

लक्ष्मीः कृतार्था सफलं तपोऽपि, ध्यानं सदोच्चैर्जनबोधिलाभः ।
जिनस्य भक्तिर्जिनशासने श्रीः, गुणाः स्युरुद्यापनतो नराणाम् ॥

जो देइ उवस्सयं जइवराण तवनियमजोगजुत्ताणं ।
तेणं दिन्ना वत्थन्नपाणसयणासणविगप्पा ॥६१॥

नाणं पयासयं सोहओ तवो संयमो य गुत्तिकरो ।
तिण्हं पि समाओगे मोक्खो जिणसासणे भणिओ ॥६२॥

पियधम्मो दढधम्मो संविग्गोऽवज्जभीरू असढो य।
खंतो दंतो गुत्तो थिरव्वय जिइंदिओ उज्जू ॥६३॥

सङ्घस्य भक्तिः सुकुलप्रसूतिः, सुपात्रदानं शुभवित्तयोगः।
सङ्घाधिपत्यं च सुतीर्थसेवा, लभ्यानि भाग्यैः प्रचुरैरमूनि ॥

पियमाइभयणीभज्जापुत्तत्तणेण सव्वेवि।
जीवा जाया वहुसो जीवस्स उ एगमेगस्स ॥६५॥

दुल्लहा उ मुहादायी मुहाजीवी वि दुल्लहा।
मुहादायी मुहाजीवी दोवि गच्छन्ति सुग्गइं ॥६६॥

स्नानं मनोमलत्यागो दानं चाभयदक्षिणा।
ज्ञानं तत्वार्थसंवोधो ध्यानं निर्विषयं मनः ॥६७॥

जिज्ञासा गुरुयोगो विधिपरता वोधपरिणतिः स्थैर्यम्।
उक्तक्रियाऽल्पभवता व्याख्यांगानीति समयविदः ॥६८॥

राजन्! यत्र पतिंवरेव वृणुते कैवल्यलक्ष्मीः स्वयम्,
संघाखंडलमूर्ध्नि वर्षति पयोद्दालीव राजादनी।
यस्मिन् पंक इव प्रयाति वृजिनं मार्तंडकुंडांभसा,
तत्तीर्थं विमलाचलो विजयते सौराष्ट्रचूडामणिः ॥६९॥

सर्वज्ञमीश्वरमनंतमसंगमग्र्यं,
सार्वीयमस्मरमसंख्यमनीहमीद्ध।
सिद्धं शिवं शिवकरं करणव्यपेतम्,
श्रीमज्जिनं जितरिपुं प्रयतः प्रणौमि ॥७०॥

नत्वा श्रीवर्धमानाय श्रीमते च सुधर्मणे।
सर्वानुयोगवृद्धेभ्यो वाण्यै सर्वविदस्तथा ॥७१॥

संजोयणापमाणे, इंगाले धूमकारणे पढमा।
वसही वहीरंतरे वा, रसहेऊ दव्वसंजोगा ॥७२॥

संकिय मक्खिय निक्खित्त, पिहिय साहरिय दायगुम्मीसे।
अपरिणय लित्त छड्डिय, एसणदोसा दस हवंति ॥७३॥

आहाकम्मुदेसिय पूईकम्मे य मिसजाए य।
ठवणा पाहुडियाए पाओयर किय पामिच्चे ॥७४॥

धम्मिड्ढी भोगिड्ढी पाविड्ढी अ तिहा भवे इड्ढी ।
सा भन्नइ धम्मिड्ढी जा दिज्जइ धम्मकज्जेसु ॥२३॥
सा भोगिड्ढी दिज्जइ सरीरभोगंमि जीइ उवओगो ।
जा दाणभोगरहिआ सा पाविड्ढी अणत्थफला ॥२४॥

अजयं चरमाणो अ पाणभूयाइ हिंसइ ।
बंधइ पावयं कम्मं तं से होइ कडुअं फलं ॥२५॥
कहं चरे कहं चिट्ठे कहमासे कहं सए ।
कहं भुंजंतो भासंतो पावं कम्मं न बंधइ ॥२६॥
जयं चरे जयं चिट्ठे जयमासे जयं सए ।
जयं भुंजंतो भासंतो पावं कम्मं न बंधइ ॥२७॥

पढमं नाणं तओ दया एवं चिट्ठइ सव्वसंजए ।
अन्नाणी किं काही किं वा नाही छेअपावगं ॥२८॥
सोच्चा जाणइ कल्लाणं सोच्चा जाणइ पावगं ।
उभयंपि जाणए सोच्चा जं छेअं तं समाचरे ॥२९॥

जो जीवेवि न याणेइ अजीवे वि न याणेइ ।
जीवाजीवे अयाणंतो कह सो नाहीइ संजमं ॥३०॥
जो जीवे वि वियाणेइ अजीवे वि वियाणेइ ।
जीवाजीवे वियाणंतो सो हु नाहीइ संजमं ॥३१॥

जं न लहइ सम्मत्तं लद्धूण वि जं न एइ संवेगं ।
विसयसुहेसु अ रज्जइ सो दोसो रागदोसाणं ॥३२॥
रागद्वेषौ यदि स्यातां तपसा किं प्रयोजनम् ।
तावेव यदि न स्यातां तपसा किं प्रयोजनम् ॥३३॥
मित्रा तारा बला दिप्रा स्थिरा कान्ता प्रभा परा ।
नामानि योगदृष्टीनां लक्षणं च निबोधत ॥३४॥

तृणगोमयकाष्ठाग्निकणदीपप्रभोपमा ।
रत्नताराकचंद्राभा सद्दृष्टेर्दृष्टिरष्टधा ॥३५॥
पढमं पोरिसि सज्झायं बिइयं झाणं झिआयइ ।
तइआए गोअरकालं पुणो चउत्थिए सज्झायं ॥३६॥

जा गंठी ता पढमं गंठिं समइच्छओ भवे वीअं ।
अनियट्टीकरणं पुण सम्मत्तपुरक्खडे जीवे ॥३७॥
आलंवणमलहंती जह सट्ठाणं न मुंचए इलिआ ।
एवं अकयतिपुञ्जो मिच्छं चिअ उवसमी एइ ॥३८॥

मिच्छत्तंमि अखीणे तियपुञ्जा सम्मदिट्ठीणो नियमा ।
खीणंमि उ मिच्छत्ते दुएगपुंजी व खवगो वा ॥३९॥
अंतमुहुत्तुवसमओ छावलि सासाण वेअगो समओ ।
साहिअतित्तीसायर खइओ दुगुणो खओवसमो ॥४०॥
उक्कोसं सासायण उवसमिआ हुंति पंचवाराओ ।
वेअगखइगा इक्कसि असंखवारा खओवसमो ॥४१॥

आणाइ तवो आणाइ संजमो तह य दाणमाणाए ।
आणारहिओ धम्मो पलालपुल्लु व्व पडिहाइ ॥४२॥
न दुक्करं अंबयलुंबतोडणं न दुक्करं सरिसवनच्चिआए ।
तं दुक्करं तं च महाणुभावं जं सो मुणी पमयवणंमि वुच्छो ॥

गिरौ गुहायां विजने वनान्तरे वासं श्रयन्तो वशिनः सहस्रशः ।
हर्म्येऽतिरम्ये युवतिजनान्तिके वशी स एकः शकडालनन्दनः ॥
वेश्या रागवती सदा तदनुगा षड्भी रसैर्भोजनं,
शुभ्रं धाम मनोहरं वपुरहो नव्यो वयःसंगमः ।
कालोऽयं जलदाविलस्तदपि यः कामं जिगायादरात्,
तं वंदे युवतिप्रबोधकुशलं श्रीस्थूलभद्रं मुनिम् ॥४५॥
पुप्फफलाणं च रसं सुराई महिलयाणं च ।
जाणंता जे विरया ते दुक्करकारया वंदे ॥४६॥
देहे द्रव्ये कुटुम्बे च सर्वसंसारिणां मतिः ।
जिने जिनमते संघे पुनर्मोक्षाभिलाषिणाम् ॥४७॥

वरं वाही वरं मच्चू वरं दारिद्दसंगमो ।
वरं अरण्णवासो अ मा कुमित्ताण संगमो ॥४८॥
इत्थीणं जोणीसु हवंति वेइंदिया य जे जीवा ।
इक्को य दुन्नि तिन्नि वि लक्खपहुत्तं तु उक्कोसं ॥४९॥

सूक्तसञ्चयः

[सञ्चयकर्ता—तपस्वी मुनिमहाराजश्री मंगलविजयजी]

श्रीपार्श्वं तीर्थनाथं प्रशमरसमयं केवलानन्दयुक्तं, वामेयं पार्श्वयक्षैः सुरवरसहितैः सेवितं भूरिभक्त्या।
यस्य स्नात्राभिषेकपृथुतरकमलैर्निर्जरा यादवाः स्यु,ख्यातं शङ्खेश्वरं तं त्रिभुवनविहितख्यातकीर्तिं नमामि ॥१॥

उरगगिरिजलणसागर—नहयलतरुगणसमो य जो होई।
भमरमिगधरणीजलरुह—रविपवणसमो जओ समणो ॥२॥

सम्मद्दिट्ठी जीवो विमाणवज्जं न बंधए आउं।
जइवि ण सम्मत्तजढो अहव न बद्धाउओ पुव्विं ॥३॥

वीतराग ! सपर्यातस्तवाज्ञापालनं वरम्।
आज्ञाराद्धा विराद्धा च शिवाय च भवाय च ॥४॥

न भवति धर्मः श्रोतुः सर्वस्यैकान्ततो हितश्रवणात्।
ब्रुवतोऽनुग्रहबुद्ध्या, वक्तुस्त्वेकान्ततो भवति ॥५॥

भावच्चणमुग्गविहारया य दव्वच्चणं तु जिणपूया।
पढमा जईण दुन्निवि गिहीण पढम च्चिय पसत्था ॥६॥

त्यक्तसंगो जीर्णवासा मलक्लिन्नकलेवरः।
भजन्माधुकरीं वृत्तिं मुनिचर्यां कदाऽऽश्रये ॥७॥

ज्ञानाद्विदन्ति खलु कृत्यमकृत्यजातं,
ज्ञानाच्चरित्रममलं च समाचरन्ति।
ज्ञानाच्च भव्यभविनः शिवमाप्नुवन्ति
ज्ञानं निदानमखिलोत्तमशर्मलक्ष्म्याः ॥८॥

निव धणि नारी नर सुर अप्पप्पवियार अप्पवियारत्तं ।
सड्ढत्तं दरिद्दत्तं चइज्जइ नव नियाणाइं ॥९॥

शुश्रूषा श्रवणं चैव ग्रहणं धारणं तथा ।
ऊहापोहोऽर्थविज्ञानं तत्त्वज्ञानं च धीगुणाः ॥१०॥

मूलं साह पसाहा गुच्छ फले भूमिपडिय भक्खणया ।
सव्वं माणस पुरिसे साउह जुज्जंत धणहरणं ॥११॥

पमाओ य जिणिंदेहिं भणिओ अट्ठ भेयओ ।
अन्नाणं संसओ चेव मिच्छानाणं तहेव य ॥१२॥

रागो दोसो मइभंसो धम्मम्मि यँ अणायरो ।
जोगाणं दुप्पणिहाणं अट्ठहा वज्जियव्वओ ॥१३॥

तिव्वंपि पुव्वकोडीकयंपि सुकयं मुहुत्तमित्तेण ।
कोहग्गहिओ हणिउं हहा हवइ भवदुगेवि दुही ॥१४॥

अविहिकया वरमकयं, अछूयवयणं भणंति समयन्नू ।
पायच्छित्तं अकए गुरुअं वितहं कए लहुअं ॥१५॥

विग्घोवसामिणी एगा अब्भुदयपसाहणी भवे बीआ ।
निव्वुइकरणी तइआ, फलायाओ जहत्थनामेहिं ॥१६॥

अस्त्याशादृढमूलः कुबोधकन्दः कुसङ्गतिस्कन्धः ।
विस्तृतकषायशाखागणः प्रमादेन पल्लवितः ॥१७॥

व्यसनोरुदलो विषयच्छायावारितविवेकमिहिरकरः ।
अयशःकुसुमो दुर्गतिफलश्च संसारविषवृक्षः ॥१८॥

जिणवरआणारहियं वद्धारंता वि केवि जिणदव्वं ।
बुड्डंति भवसमुद्दे मूढा मोहेण अन्नाणी ॥१९॥

उस्सुत्तभासमाणं बोहीनासो अणंतसंसारो ।
पाणच्चएवि धीरा उस्सुत्तं ता न भासेइ ॥२०॥

तित्थयरपवयणसुअं आयरियं गणहरं महिड्ढिअं ।
आसायंतो बहुसो अणंतसंसारिओ होइ ॥२१॥

ववसायफलं विहवो विहवस्स फलं सुपत्तविणिओगो ।
तयभावे ववसाओ विहवोवि अ दुग्गइनिमित्तं ॥२२॥

सूक्तसञ्चयः

शान्तमूर्तिश्रीमन्मुनिमहाराजश्रीगुलाबविजयमहाराजशिष्यमुनिमहाराजश्रीमंगलविजयसदुपदेशेन
शिहोरवास्तव्यसुश्रावकप्रभुदासात्मजेन पोपटलालेन प्रकाशितं
सुश्रावकदेवचंद्रात्मजेन हीरालालेन संशोधितं च

पानकोरनाकासमीपवर्तिनि श्रीशारदामुद्रणालये तदधिपतिना देवचंद्रात्मजेन सुश्रावकहीरालालेन मुद्रितम् ।

वि. सं. १९९६

प्रतयः ५००

वीर सं. २४६६

विषयानुक्रमः

॥२॥